

VESTNIK

NOTICIERO

Ob 25-letnici vetrinjske tragedije

V

1970

XXI

VESTNIK je glasilo slovenskih svobodnjakov, vključenih v ZDSPB. Izdaja ga konzorcij. Predsednik Edi Škulj, Ramón Falcón 4158, Suc. 7, Buenos Aires. Ureja uredniški odbor: Miha Benedičič, Karel Mauser, Anton Skubic, Rudolf Smersu. Upravnik: Janez Kralj, Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, Bs. Aires.

VESTNIK (Noticiero) es el informativo de los combatientes anticomunistas eslovenos. Editor y redactor responsable: Eduardo Škulj, Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) is the voice of slovenian anticommunist veterans.

Ovitek: arh. Jure Vombergar

Naročnina: Argentina 700 pesov, Južna Amerika: enakovrednost v dolarjih, ZDA, Kanada: 3.50 dolarja, Evropa: enakovrednost ameriško-kanadske naročnine. — Za letalsko dostavljanje doplačati 3.50 dolarje.

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko, Estados Unidos 425, Bs. Aires (33-7213)

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.036.986.

VESTNIK - NOTICIERO

1970/V — 26-10-1970

Director: Eduardo Škulj, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires (7)

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.036.986

Za božič v letu 1970

Božič je spet, ne več tako bridek kakor je bil v letu 1945 in v prvih letih našega begunstva, vendar nas bo tudi to leto, ko ga petindvajsetič praznujemo v tujini, na svoj način skelel ob vsej lepoti in ljubezni, ki jo skriva v sebi.

Ko se je Bog rodil, so peli angeli, toda tudi Herod nasilnik je koval svoje sklepe. Ob vsaki ljubezni in ob vsaki pravici so ljudje, ki se vesele, in ljudje, ki oboje takoj obsodijo za smrt. V tem se življenje v skoraj dveh tisočletjih ni spremenilo.

Mislimo ob letošnjem božiču, da smo bili tudi mi rojeni za ta svet zato, da bi nosili ljubezen in pravico, kakor so bili tisti tisoči, ki so pred petindvajsetimi leti po mukah in trpljenju spet s tega sveta odšli. Spoznajmo, da v božični skrivnosti ni samo ljubkost božjega Otroka, da je v njej tudi Ecce homo s trnjevo krono in s škrlatnim plaščem zasramovanja. Vzemimo vso božično skrivnost, le tako namreč bomo razumeli tudi skrivnost trpljenja in navidezno zmago krivice in sovraštva.

Zveza društev slovenskih protikomunističnih borcev želi vsem krajevnim organizacijam, odborom in vsem članom in njih družinam žegnati božič in prav tako žegnati novo leto. Naj nas božična skrivnost krepi v taki meri, da bomo znali srečo sprejemati brez objestnosti in trpljenje z mirno vdanostjo.

Karel Mavec

SLOVENSKIM VOJAKOM

VOJAKI SLOVENSKI, ki skozi prevrata viharje krvave
in bes njih strasti
skoz mesta, vasi
junaško ponesli zastavo ste vere katoliške prave
s sijajem časti;
pravniki pradedov svobodnih, nosivcev slovenske države
s prostrano mejó
čez dol in goró;
ponosni stražarji postav in šeg naših še stare veljave,
ki strumno, srčnó,
kot skale trdnó
zvrstili ste svoja telesa v jez božji v dneh stiske, poplave
zablod čez zemljó;
vi vitezi novi slovenski, ovenčani z venci zmag, slave
v dneh groze, krvi
in zlobne moči;
poguma in volje stebri, korenine rasti naše zdrave,
ki se iz nižave
tostranstva s preskušnjami svetimi vzpenjate v večne višave:
naj Bog vas živí!
Sijajno končali,
v vrh zmage pognali
ste svojih trum boje,
spolnili pogoje
za zmago, — junaško obliti s krvjó!
Čeprav ni trinoštvo
na tleh še, v poroštvo
vaš zbor je, on poje,
ko da je še vedno
z dolžnostjo dosledno
zbran v borbene roje,
da duh bo zmagavec nad mrtvo snovjó!
Že dan se nam bliža,
ko v znamenju križa
razpnete v svet soje
časti in priznanja! Za tveganje svoje
v preskušnjah vi boste stražarji nad našo svobodno zemljó!

VIJAKI PEKLENSKI, ki stiskajo še nas krvavo, boleče
kot skrivne pesti
z različnih strani,
zdrobili se bodo pod silo udarno! Tako nam šepeče
up ter nas krepi!
Skoz sive zastore teh dni se že slutnja veselo leskeče
v globine srca
med brstje željá,
in vera v pohode in zmage vrst vaših nam v prsih trepeče
v dneh tihih solzá,
ki jih je sveta
sram, — da je že blizu rešilni dan polne svobode in sreče
brez kaplje gorjá!
Vsi čakamo vaših udarnih trum v dan iz dne bolj koprneče
za varen tek dni
brez solznih oči.
Naj viteška vaša krdela in strojnice, bombe bobneče,
nasilju rušeče
mogočne prestole in žrtev vseh vrst prenapolnjene ječe,
Bog blagoslovi!
Vi v svojih zmag zarji
nam boste stražarji
jeklene narave
ter žive trdnjave
pravično razmaknjenih novih mejá!
Nad našo posestjo
z vojaško zavestjo
od Kolpe do Drave,
od Mure do Soče,
v naš Jadran tekoče,
v oklepu ustave
vi boste bedeli kot slopi gorá!
Vi nam ohranili,
vi boste branili,
zajeti v sij slave
junakov, v stoletjih brez sence menjave
tri bistvo Slovenstva tvoreče svetinje: tla, narod, Boga!

Zoran Zagoranski

KAJ JE NAŠA PRVA NALOGA?

Odgovor tistim, ki priporočajo koeksistenco in kapitulacijo

Od časa do časa se v naši emigrantski javnosti pojavijo predlogi o slovenski prihodnosti v obliki načrtov, obvestil, programov in deklaracij, ki v večini primerov govore o vsem mogočem, samo o temi ne, kar je **prvo, bistveno in najvažnejše**.

Naša prva naloga in naša najvažnejše delo je vendar neprestano razkrinkavanje nasilstev komunističnega režima in lažnivost komunistične ideologije. Zato mora biti vse delo slovenske politične emigracije in tudi vseh zdravih sil v domovini namenjeno temu cilju. Kdor misli in dela drugače, se mu je ali zameglil pogled v prihodnost ali pa je obupal nad svobodo in demokracijo.

Kakšen smisel in pomen naj ima npr. za emigracijo in zlasti za slovensko prihodnost, dajati slovenskim komunistom nasvete, kako naj gospodarsko, politično in drugače uredijo našo domovino? S takimi predlogi in nasveti— če bi jih komunisti sprejeli — samo krepimo in podaljšujemo komunistični režim.

Kakšen smisel naj ima zahteva po izpopolnitvi in utrditvi slovenske komunistične republike? Ali tisti, ki to predlagajo, ne vidijo, da s tem zapirajo vrata svobodi in demokraciji?! In kakšen pomen ima govoriti o suverenosti v komunistični državi? V komunističnem sklopu niti države niso suverene, kaj šele „republike“ na papirju ali pa celo narodi. Komunizem je sinonim za centralizem in diktaturo. Njegov odnos do svobode, demokracije in suverenosti je prav tak kot odnos med ognjem in vodo.

In kaj naj rečemo o zahtevi po „demokratskem pluralizmu“ v Sloveniji. Dokler bo Slovenija v komunističnih kleščah, toliko časa ne more biti govora ne o demokraciji ne o pluralizmu t. j. priznanju in sodelovanju z drugimi političnimi strankami in nekómunističnimi organizacijami. Naj povedo tisti, ki lahkoverno predlagajo komunistom v Sloveniji „demokratski pluralizem“, v kateri komunistični državi pa obstaja več političnih strank in opozicija komunistični stranki. Ali mar mislijo, da bo v Sloveniji drugače? Komunizem ne pòzna ne pluralizma, ne kompromisov, ne sodelovanja, ne delitve

oblasti. Je onipotenten, kar so okusili vsi tisti, ki so hoteli po svoje korakati (Ogrska, Češkoslovaška).

V nekem emigrantskem tisku beremo, da je treba korakati „s časom in duhom razvoja“ in da je potreben „realizem“. To ni nič drugega kot besedni plašč, s katerim naj se pokrije kapitulacija in začne koeksistenca.

„Klic Triglava“, ki priporoča to novo politično linijo pomilovalno piše o naši emigrantski antikomunistični opoziciji, češ, da je njen prvi in morda edini namen zrušitev enopartijskega režima v domovini (glej Klic Triglava štev. 375). Slovenski protikomunistični borci — ob 25-letnici pokola 12.000 slovenskih vojakov — ponavljamo in slovesno izjavljamo, da je res PRVI namen slovenske protikomunistične emigracije in še posebej protikomunističnih borcev pomagati domovini pri rušenju komunistične tiranije. Zato odklanjamo vsako koeksistenco, dajanje nasvetov, govorjenje o spravi (ovce z volkom), pisanje o realistični politiki; zato tudi obsojamo obiske domovine po vodilnih javnih delavcih in zlasti še po bivših protikomunističnih borcih.

Sm. R.

Druga stran neke 25-letnice

„Katoliški glas“ v Gorici, ki ga bližina meje ni okužila, ustrašila in pokvarila, kakor je mnoge druge publikacije in še več posameznikov, je dne 18. junija priobčil pogumen in odkrit članek o vrnjeni Slovenski narodni vojski in zverinskem komunističnem pokolu te vojske. V članku so navedeni vsi transporti vrnjenih vojakov in civilistov.

Nato sklene Katoliški glas svoja izvajanja takole:

Po vsej Sloveniji, pa tudi v zamejstvu se je zadnje tedne proslavljala 25-letnica osvoboditve slovenskega naroda. Če pomeni beseda „osvoboditev“ rešitev okupatorskega jarma, potem je vredno, da se ta dogodek proslavlja. Toda, če pomeni osvoboditev zamenjavo rjavega in črnega fašizma za rdečega, komunističnega — in tako je žal v naši domovini bilo — te besede mi demokratični Slovenci v zamejstvu ne moremo pozdraviti zlasti še, ker je bil nastop svobode v maju leta 1945 za vse čase oskrnjen s pomorom tisočev sinov istega naroda, kateri so imeli le eno krivdo: postavili so se proti nasilnemu komunizmu, ki se je hotel polastiti naše zemlje. V tem sicer niso uspeli, a po 25 letih jim razvoj dogodkov v matični državi daje prav: Komunizem je Slovenijo moralno, gospodarsko in narodno upustošil ter se izkazal za nesposobnega, da uresniči to, kar je obljubljal.

POSLANICA NARODNEGA ODBORA ZA SLOVENIJO R. NIXONU, PREDSEDNIKU ZDA

Spoštovani gospod predsednik!

Narodni odbor za Slovenijo je v svobodnem zapadnem svetu predstavnik demokratičnih Slovencev v emigraciji, ki odklanjajo komunistično diktaturo v Jugoslaviji, katere sestavni del je Slovenija. Do svoje smrti lanskega novembra, je predsedoval temu Narodnemu odboru, ki ga tvorijo demokratične slovenske politične stranke, dr. Miha Krek, bivši minister in podpredsednik jugoslovanske vlade v Londonu.

Pred Vašim odhodom v Evropo, ko boste obiskali tudi Jugoslavijo, izpolnjujemo željo svobodoljubnih slovenskih demokratičnih izseljencev, ki živijo v Severni Ameriki, Kanadi, Južni Ameriki in zahodni Evropi, da Vam predočimo eno najhujših ran, ki jih je zadal komunizem slovenskemu narodu.

Med drugo svetovno vojno je komunistična partija Jugoslavije v propagandi dokazovala, da je njen edini cilj, borba proti okupatorju. Svobodoljubni Slovenci se niso dali prevarati in so spoznali, da je glavni cilj partije, — kar danes vodilni komunisti sami priznavajo —: izvesti komunistično revolucijo in nato z diktaturo manjšinske komunistične partije zavladati narodom Jugoslavije. Zato so bili v času sovražne okupacije proglašeni za zločince vsi, ki so se upirali komunistični revoluciji. Za zločince so bili proglašeni tudi vsi tisti, ki so se borili proti nacističnemu okupatorju, če se niso podvrgli vodstvu komunistične partije in podpirali njenih ciljev.

Slovenci so se kot svobodoljuben narod uprli z orožjem namenom komunistične partije in to tako, kakor so jim dopuščale razmere v času sovražne okupacije.

V Sloveniji so se protirevolucionarji organizirali v domobranske formacije, katerih namen je bil braniti dom in družino pred komunističnimi zločinci in preprečiti uvedbo komunističnega režima. Domobranski borci so bili globoko prepričani, da z borbo proti komunizmu v Sloveniji branijo tudi svobodo zahodnega sveta. Posebno še, ker so bili komunistični partizani nadvse sovražno razpoloženi proti zapadnim demokracijam, predvsem proti Združenim državam Amerike.

Ko je sovjetska armada omogočila komunističnim partizanom, da so leta 1945 prevzeli oblast v Jugoslaviji, se je nad dvanajst tisoč slovenskih domobrancev-protirevolucionarjev, ki so se borili proti komunizmu s številnimi civilisti umaknilo v Avstrijo, kjer so prosili za zaščito angleške okupacijske oblasti.

Angleške okupacijske oblasti pa so koncem maja 1945 začele vračati slovenske domobrance v Jugoslavijo z izgovorom, da jih hočejo prepeljati v Italijo.

Kot posledica tega vračanja je naš slovenski narod zadela največja nesreča v zgodovini.

Jugoslovanski komunistični režim je po končani vojni in po končani revoluciji brez zaslišanja in sodbe dal junija 1945 pomoriti nad 12.000 slovenskih domobrancev-protirevolucionarjev, ki so bili pred smrtjo strahotno mučeni in nato pometani v množične grobove.

Primerjajoč število pripadnikov slovenskega naroda in Združenih držav Amerike, je to toliko, kot bi sovražnik v enem mesecu pomoril 1.500.000 vojakov Združenih držav Amerike v starosti od 18 do 40 let.

Vemo, da mrtvih ni mogoče obuditi. Naša prošnja je le ta, da posredujete pri vodnikih komunističnega režima v Jugoslaviji:

da vrnejo pomorjenim borcem za svobodo slovenskega naroda čast, ki so jim jo vzeli s tem, da so jih proglasili za zločince;

da komunistični režim Jugoslavije označi in pove, kje so grobovi teh nesrečnih žrtev;

da staršem, ženam, otrokom in sorodnikom omogoči pietetno počastitev mrtvih vsaj ob 25-letnici njihove mučeniške smrti.

Zaupajoč v Vaše odločno stališče proti komunizmu in za svobodo narodov, kar ste tudi javno poudarili, Vas prosimo, da ne prezrete naše prošnje.

Stare Miloš,
vršilec dolžnosti predsednika
Narodnega odbora za Slovenijo

Buenos Aires, 24. septembra 1970.

PISMO ZVEZE DSPB G. R. NIXONU, PREDSEDNIKU ZDA

Cleveland, 18. septembra 1970

Gospod predsednik!

Kakor povedo uradna poročila, nameravate v bližnji bodočnosti obiskati Jugoslavijo.

Ni naš namen oporekati Vaši odločitvi napraviti takšno potezo deželi v oblasti komunistov, in tudi ne razpravljati o razlogih, ki so Vas pripeljali do srečanja z jugoslovanskim komunističnim diktatorjem Titom. Smatramo pa za svojo dolžnost, da kot nekdanje žrtve komunistične tiranije in danes kot državljani najmočnejše demokratične dežele na vsem svetu poudarimo nekatera dejstva, ki jih ne bi smeli prezreti pri katerem

koli srečanju s komunističnimi voditelji, in še posebej z jugoslovanskim komunističnim šefom Titom.

1) Nedavno je ameriški tisk na splošno priznal, da je bil v Čilu pri svobodnih volitvah izvoljen marksist za predsednika dežele.

To pozno javno odkritje naj bi nas stalno spominjalo, da so komunistični režimi v vzhodnoevropskih deželah bili postavljeni po sklepih Jaltške konference in da nobeno izmed določil takratnega dogovora ni bilo uresničeno s strani komunističnih režimov v posameznih državah. Predsednik ZDA je sicer podpisal Jaltski dogovor, a nihče se ni pobrigal in tudi ne vztrajal na tem, da bi bile vse točke dogovora, še posebej pa one o svobodni izbiri vlade, uresničene. Tako je vlada ZDA še vedno odgovorna za tragični položaj, v katerega so bile vzhodnoevropske dežele pahnjene.

2) Gospod predsednik! Trdno upamo, da še vedno vztrajate v gledanjih, ki ste jih na lastne oči dojeli ob vašem obisku komunistične dežele in jih objavili v reviji Post 12. oktobra 1963, govoreč o administraciji, ki namerava 79.000.000 vzhodnoevropejcem, upajočim v svobodo, to upanje ugasniti:

„Ničesar ne bi smeli storiti v korist komunističnih vlad teh dežel, dokler ne bosta naš namen in delo šla v pomoč narodom, da se osvobode komunistične nadvlade. Tako npr. moramo kritično pretresti celotno zadevo naše pomoči Jugoslaviji. Vojaško in gospodarsko smo od poletja 1945 do poletja 1962 dali Jugoslaviji skoraj 2,3 milijardi. Večino te pomoči smo dali, ker se je Tito razšel z Moskvo, in mislili smo, da se bo z našo pomočjo razdor povečal... zdaj pa je že skoraj jasno, da bo vojaška oprema, ki smo jo dali Titu, na strani Sovjetov v slučaju svetovnega spopada.

V luči naših izkušenj z Jugoslavijo ne bi smeli torej pod nobenimi okoliščinami nuditi pomoč katerikoli državi s komunistično vlado na čelu. Zdi se namreč, da v trenutku, ko dajemo pomoč, slonimo na prepričanju, da s tem dejanjem utrjujemo satelitsko komunistično vlado v njenem odnosu napram Sovjetski zvezi. A zavedati se moramo, da se bodo komunisti, čeprav imajo te in one spore med seboj, spet povezali skupaj, brž ko bo to nujno.

Je pa še drug veliko močnejši razlog: nikakor ne moremo mirno sprejeti na znanje dejstvo, da se milijoni za železno zaveso utapljajo v komunističnem suženjstvu, obenem pa zahtevati, da bodo drugi narodi verjeli našemu odklonu komunizma kjerkoli drugod po svetu.“

Gospod predsednik! Upoštevač napeto stanje v onem delu sveta, ki ga boste obiskali, si drznemo spomniti Vas na Vaše nekdanje prepričanje, da „se ne sme barantati z upanjem milijonov ljudi v svobodo,“ živečih v deželah pod komunistično diktaturo.

Narodne skupnosti, izvirajoče iz dežel onstran železne zavese, so upr-

te v Vas in od Vašega zadržanja pri obisku v komunistični Jugoslaviji je odvisno, kako se bodo izrekli naši glasovi pri prihodnjih volitvah.

Z odličnim spoštovanjem

Jože Melaher
tajnik

Karel Mauser
predsednik

Original gornjega pisma v angleščini se glasi:

To the President of the USA, Richard M. Nixon,
Washington, D. C.

Mr. President,

According to the official announcement your plan in near future to visit Yugoslavia.

We do not intend to question your decision to make such a gesture to a Communist dominated country, nor do we challenge your motivations which led you to meet the Yugoslav Communist dictator Tito. But we feel it is our duty as the former victims of the Communist tyranny and now as the citizens of the strongest free democratic country in the world to point out certain facts which should not be overlooked at any confrontation with the Communist leaders, in this particular case, the Yugoslav Communist leader Tito:

1) Recently, the American press generally admitted, that in Chile the first Marxist was elected by free elections as the President of a country.

This late public revelation should serve as a constant reminder that all Communist regimes in the East European countries have been imposed upon them by the Yalta conference and none of the provisions of the agreement have been fulfilled by the Communist regimes of the respective countries. Nevertheless, the USA President put his signature to the Yalta agreement, but nobody took care and insisted, that all provisions of the agreement, particularly the free choice of government, should be carried out. Thus, the USA Government is still corresponsable for the tragic situation the East European countries have been pushed into.

2) Mr. President, we strongly express our hope you still stick to your conclusions you got first hand at your visit of the Communist countries, published in the „POST“ October 12, 1963: By Richard Nixon — Administration drifts towards a policy of negotiating away 97.000.000 Eastern European's hope for eventual freedom.

Excerpts from your statements: „We should do nothing for any of the Communist governments of these countries unless its purpose and effect

will be to help the people to get relief from Communist oppression. For example, our whole program of the aid to Yugoslavia must be very critically reappraised. We provided nearly 2,3 billions in military and economic aid to Yugoslavia from mid-1945 through mid-1962. We gave most of this aid because Tito had split with the Kremlin, and we believed that by subsidizing Tito we could widen the split... and now it is quite apparent that the military equipment we provided for Tito would be on the Soviet side in the event of world conflict.

In the light of our experience in Yugoslavia under no circumstances should military aid be provided for any country with Communist government. Such military assistance may appear at the moment it is granted to be justified on the ground that it would strengthen the hand of a satellite Communist government against the Soviet Union. But we must recognize that while the Communists have differences among themselves, when chips are down they are going to join forces against us.

And there is even more far-reaching consideration. We cannot appear to acquiesce in the Communist enslavement of million behind the Iron Curtain and still make our opposition to Communism elsewhere credible.

Mr President, considering the tense situation in that part of the world we take the liberty to urge you to stick to your former convictions „not to negotiate away the hopes of millions for freedom“ of the countries still under the Communist dictatorship.

The nationalities originating from the countries behind the Iron Curtain and still make our opposition to Communism elsewhere credible.“ visit to Communist Yugoslavia how we shall cast our votes at the next elections.

Respectfully Yours

Joseph Melaher,
secretary

Karel Mauser,
chairman

Slava in hvala vsem, ki so nam pred 52 leti ustvarili 29. oktober in nas osvobodili izpod tisočletnega germanskega jarma. Sedaj pa je naša naloga, da ustvarimo nov 29. oktober in rešimo domovino komunistične tiranije.

Pozdravljena belo-modro-rdeča zastava, simbol slovenstva, naš ponos in naše upanje. Še boš plapolala v osvobojeni slovenski domovini, toda čista, neomadeževana, brez komunistične zvezde.

SLOVENSKI SLOVNIČARJI, PROTIREVOLUCIONARJI IN ZMAGOVITI UMIK PRED 25 LETI

Zdaj je izšel Slovar slovenskega knjižnega jezika A. do H, ki ga izdaja Slovenska akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani. Akademiji predseduje J. Vidmar, bivši predsednik OF, izhaja v slavističnem razredu, ki mu predseduje dr. B. Kret, urejuje pa ga zbor strokovnjakov, ki mu predseduje pesnik M. Klopčič, vsi komunisti. In verjetno so tudi vsi tajniki teh uradov komunisti, ki odločajo potem o tem, kar predlagajo komisije strokovnjakov. Zanimalo me je, kako ta slovar gleda na problem protikomunističnega odpora med drugo svetovno vojno: na vaše stražnike (belo gardo), četnike in domobranstvo. Ugotovil sem tole: **Belogardizem** je „protirevolucionarno gibanje med narodnoosvobodilnim bojem v Sloveniji“ (str. 116). **Domobranstvo** je protirevolucionarna vojaška organizacija v Sloveniji med narodnoosvobodilnim bojem“ (463). **Četništvo**: „med narodnoosvobodilnim bojem pripadniki protipartizanskih oboroženih enot Draže Mihajlovića“ (291). Vedno te protirevolucionarne enote nastopajo z različnimi prilastki: „belogardistične tolpe“ (116), „izdajalski belogardizem“ (116), „zločini belogardizma“ (116) itd in vedno v zvezi z okupatorji kot njih pomagači, npr. „švabi in belčki“ (114), „belci in Lahi“ (114), „Nemci in domobranci“ (463), „ustaši in četniki“ (291).

Marsikdo izmed nas bi se s to oznako, da smo bili „protirevolucionarji med vojno“ kar zadovoljil. Toda če natančno pogledamo, ima ta oznaka „protirevolucionarnosti“ v partizanskem tisku drugačen pomen, kot ga dajemo mi. Ta-le namreč: „Medtem, ko se je vodila revolucija za narodno osvoboditev, so vaški stražniki, domobranci in četniki bili proti naši narodni revolucij osvoboditve (narodne namreč), zato so se vezali z okupatorji in postali njih pomagači; torej so bili — **izdajalci naroda**, ki so kot zavezniki Osi nastopali proti zahodnim zaveznikom. Ti protirevolucionarji so bili — v kolikor je bil partizanski boj boj za socialni progres — tudi reakcionarji, ki so branili sestav svoje kapitalistične družbe.“ Vse to imajo komunisti v mislih, ko govorijo o „protirevolucionarjih“.

Stvar na stoji drugače. Vsi ti „belogardisti“ so bili revolucionarji proti komunistični revoluciji med okupacijo naroda. Da je bilo to, kar je ugeniala KPJ in KPS in OF med vojno, komunistična vstaja, nihče več ne dvomi, oni sami se pa s tem celo ponašajo. „Nismo bili nacionalisti, smo bili internacionalisti“, je naštetokrat potrdil Tito sam, zadnjič ob častnem doktoratu ljubljanske univerze. In Marinko je cinično pripomnil, da so samo „izpolnili samo obveznosti VII. kongresa Internacionalne“. „Proletarske brigade“ so bile tega samo dokaz, kar celo Stalinovi takratni državni politiki ni bilo všeč. **komunistični** pa. Bila je to komunistična revolucija. Preti njej so nastopili vaški stražarji, domobranci in četniki: prvi in dru-

gi verjetno najbolj iz verskega in demokratičnega prepričanja, zadnji iz nacionalnega. In ker se je ta revolucija vršila med okupacijo, se je pač vršila pri komunistih s pomočjo vseh komunistov, ki jih ni bilo malo v laški in nemški vojski in policiji, in z očitno pomočjo generala Roatta, ki je to na procesu v Rimu priznal; protikomunistični revolucionarji pa so se prav tako branili pod zaščito tistih, ki so jim edino mogli dati orožje za obrambo življenj, okupatorjev, toda ne da mu pomagajo, ampak da ga izigravajo v prid zahodnim zaveznikom v prvi priliki ter tako rešijo domovino komunizma in okupatorja. Niso delali torej za okupatorja, temveč proti njemu in proti komunizmu v okviru mednarodnih haaških konvencij, ki dovoljujejo policijsko samoobrambo in varovanje reda pod okupacijo. Da je temu bilo tako, pričata tako Hitler in Mussolini sama. Hitler je pisal 9. marca 1943 Mussoliniju:

„Duce, najbolj mi je zoprnno delovanje nekaterih vaših lokalnih uprav, ki v tem času ustvarjajo oborožene formacije (misli MVAC) organizacij, ki so pripravljene ob prvi priliki obrniti se proti nam..., ki čutijo večno sovražstvo ne samo proti Nemčiji, temveč tudi proti Italiji... in so globoko pripravljene udariti nam v hrbet, kakor hitro se bodo izkrcali Amerikanci ali Angleži... Vem pa, da je general Roatta popolnoma nasproten temu mojemu pogledu na položaj...“ In Mussolini je odgovoril: „Sem popolnoma vaših misli Vsi ti so sovražniki Osi in so pripravljene v primeru zavezniškega vzkrcanja stopiti na stran naših sovražnikov, kar bi nas spravilo v težak položaj...“ To je torej tisto hlăpčevstvo Osi, o katerem nenehno in povsod govore partizani, dočim pisma Hitlerja in Mussolinija govore drugače. (Alvaro Arauz: Hitler y Mussolini, su correspondencia secreta de guerra, Mexico, 1949, str. 74 in 82.)

Niti ena puška „belogardistov“ se ni sprožila proti zahodnim zaveznikom in niti ena na ozemlju zunaj Slovenije, recimo na vzhodni fronti, kamor so hodili protikomunistični prostovoljci satelitov bodisi Slovakov ali Hrvatov... Belogardisti niso bili pomagači ne hlapeci Osi, bila je med njima kvečjemu samo borba: kdo bo koga? (namreč: „okrog prinesel“). Tu pa je komunistom priskočila na pomoč — samo ameriška kratkovidnost ter nasprotovanje angleški „kolonialni politiki“ in Churchilllov neuspeh — z invazijo na Balkan. Z najmanjšo invazijo par bataljonov bi se položaj obrnil v dobro — belogardistom, ki bi tako v boju proti okupatorjem postali resnični osvoboditelji domovine pred okupatorjem in pred komunizmom.

To je en smisel tega „protirevolucionarstva proti NOV“; drugi pa je podtalna misel, da je bil ves belogardizem — reakcionaren, samo obramba za razredne privilegije kapitalistične družbe, „fašizma“.

Toda tudi tu pokličimo na pričevanje partizanske pisce. Le nekaj mesecev pred ustanovitvijo OF, h kateri je pristopil Edvard Kocbek, je pisal — decembra v Dejanju (str. 407). „Ne istimo se s svetom levice, kakor si jo predstavlja ekskluzivni marksizem... Tak ekskluzivizem je lahko največja napaka, ki jo lahko zagreši kak nazor, posebno še tisti, ki se veže z idejo socialnega napredka... Mi se ne moremo pridružiti protičloveški

smeri marksističnega gibanja, ki ga ta pokret vodi... Komunistična stranka postavlja trditev: Edino jaz odrejam pot in način, kako koristiti delovnemu ljudstvu. ... S tem stališčem pa komunistična organizacija ne prihaja samo v nasprotje samo s svojimi člani, ki etično mislijo, ampak z vsem naprednim človeštvom, posebno pa še z bistvom zapadne kulture, ki je na tej etiki zgrajena in je plemeniti izraz tisočletnih naporov najboljših in najmočnejših evropskih ljudi. To pomeni zanikanje celotne njene strukture... Sodelovanje z marksisti je dvomljivo celo zgolj v socialno političnih zadevah... Naše stališče ni nobeno stališče reakcije... ampak korektura in opominjevalec tistim silam, ki so si danes uzurpirale pravico, da vežejo svoje podtalne in ekskluzivne nazore s težnjo po socialno-političnem napredku delovnega človeštva. Prepričani smo namreč, da tako vezanje lahko postane usodno tako za marksizem, še bolj in prej pa za celoten socialni razvoj v Evropi" (407).

Torej: komunizem ni noben napreden tok evropskega človeštva, ampak zator evropske zahodne kulture sploh. Ta kultura je grajena na krščanski etiki in njeno nasprotje je moralni relativizem, v „katerem KP stranka, oziroma celo samo njeni voditelji odločajo, kaj je dobro in kaj zlo, in mislijo, da jim je dovoljeno vse od laži do ubijanja“. To je „protičloveška smer marksizma“, pravi Koclek! Je „največja napaka človeštva!“ „Marksistična morala je popolnoma enaka kapitalistični!“ torej: je fašistična kot ona! Tudi ni napredna, dasi si „uzurpira“ napredno linijo.“ Je torej — reakcionarna!! Torej tisti, ki se bori za zahodno evropsko kulturo, se bori za „plemeniti izraz najboljših in najmočnejših evropskih duhov“ (407).

In to so bili — „belogardisti“, ki so se borili za zahodno evropsko kulturo in krščansko etiko. Bili so torej napredni borci. Revolucionarji proti komunističnemu tudi socialno-političnem reakcionarstvu!

2. Toda v Slovarju se bo bralo med drugim tudi o strahopetnosti belogardistov v takih frazah pod gesli, kakor je tale: „to so našgali belčke!“ (str. 114). Še bolj nazorno pa je napisano v Slovnici slovenskega jezika iz leta 1956, kjer na str. 278 stoji stavek: „partizani so planili, toda sovražniku so videli samo pete“.

Kaj pa pravi zgodovinska resnica, ki bo tudi morala priti nekoč na dan? Meni je neki bivši partizan, ko sem ga vprašal, kaj so delali v hribih, odgovoril: „Skrivali smo se, izzivali in bežali...“ To je povprečno mnenje nekoč prisiljenih partizanov. Toda tudi pričevanja vodilnih partizanov potrjujejo prav to, namreč — zadnje.

Ko je španski borec in eden glavnih partizanskih veljakov Svetozar Vukmanović-Tempo poročal med vojno samemu Titu o zadržanju partizanov, ki jih je nadzoroval leta 1943, je ugotovil: „Partija je v zelo slabi koži... in člani partije so se izkazali zelo pogosto za figavce...“ (Citat omenju Historicus v Katoliškem glasu 1955, šte. 26.)

Ko sem bral zgoraj omenjene besede iz Slovenske slovnice: „Komaj to izgovori, počí strel...“, sem se spomnil na podoben začetek klasičnega

opisa v Kocbekovi Tovarišiji (str. 144), ki se začne: „V tistem hipu je počila prva puška...“ Podčrtavam, da je mišljena „italijanska“ puška; in še to, da je vsem znano, kakšen sloves kot borec je užival laški vojak... Toda v primeru z njim se je partizanska straža glavnega štaba vsega slovenskega vodstva OF, gotovo izbrana izmed najboljših in najbolj izgrajenih in pogumnih mož, dne 26. avgusta leta 1942 nekje med Krko in Laščami, v času Roške ofenzive obnašala takole, kot nadaljuje gornji stavek Kocbek:

„Glavo mi je zalila kri, pognali smo se za svojimi nahrbtniki, ki so bili večinoma razvezani in odprti. Nekdo med nami je z nečloveškim glasom zavpil: „Italijani!“ Od severa se je pognala naša straža in jo ucvrla preko visoke praproti. Za stražo so počile nadaljnje italijanske puške .. skočil sem za prvim stražarjem proti jugozahodu, kamor je začelo vse drveti... Začel se je divji pogon čez drn in strn, tekma za življenje in smrt. V trenutku sem pozabil na vse, na tovariše, na formacijo tal, na orientacijo, na včerajšnji dan, na prihodnost, na vzvišeno in zavrženo. Tako se je godilo tudi drugim. Obsedla nas je ena sama strast, strast po življenju. Ena sama misel nas je napolnjevala in držala pokonci: kako si rešiti golo življenje. To se je godilo popolnoma nagonsko, nenadoma in v edini možni obliki... Najprej smo se pognali vsi v isto smer, tik pred prvo vzpetino pa smo se nehote razleteli, vsakdo je hotel po čimkrajši poti priti na višino. V hipu se mi je zazdelo, da bežim sam, čisto sam, da so vsi drugi dobili prednost v teku, da zginjajo po vrsti pred menoj. Čutil sem le sovražnika za seboj. Iz oficirske šole v Sarajevu so me (svoj čas) poslali domov, češ da imam srčno hibo, zdaj pa sem tekel kakor zamorski atlet... Čim manj upanja sem imel, tembolj sem tekel. Spomnil sem se, da sem na majhni jasi pred seboj zagledal tovariše, kako tečejo pred mano. Med njimi so bili borci iz zaščitne čete. Zakričal sem z obupno divjim glasom nanje: „Streljajte, hudiči!“ Hotel sem še reči, da naj jih bo sram, ker so puškarji, tuda nizem mogel. Nihče se ni ozrl, vse zaman, vse je bežalo, kakor noro. Sapa mi je začela pojemati, v prsih mi je plalo kakor dirkalnemu konju, kolena so se mi šibila...“

Tako opisuje Kocbek zadržanje zaščitne čete in beg štaba in varuhov... dokler ni opazil, da „italijanskim gonjačem pojema sila“. Tedaj pa je „hipoma ugotovil, da ni videl nikogar, ki bi ga zadeli. Čudna smešnost je zagorela ta hip v moji smrtni utrujenosti: bedni partizani, toda stokrat bolj smešni Italijani!“

Morda bi bilo resnici bolj ustrezno, če bi stavek zaobrnil: bedni Italijani, in še stokrat bolj smešni partizani, ki beže pred takim figa-vojakom.

Morda pa je bilo zadaj še kaj drugega kot figovstvo, bila je morda domenjena laška perfidna igra: vedeli so, da beži pred njimi — kot nadaljuje

potem Kocbek — ves štab slovenske narodnoosvobodilne borbe: Kidrič, Maček, Lubej, Fajfar, Polič, Kardelj, Vidmar, Leskošek in sam general Avšič... Zato so tedaj laški vojaki streljali — v prazno, ker niso smeli zadeti nikogar od bežečih voditeljev slovenskega partizanstva, kajti znano je — to je priznal vodja tedanje partizanske obveščevalne službe Tepina, da so bili že prej obveščeni o napadu na Rog (Delo, 1970).

Kdo je tu torej koga „nažgal“ v smislu fraze v Slovarju? In ali bi oni stavek v Slovenski slovnici spričo gornjega Kocbekovega opisa le ne bil zgodovinsko resničnejši, če bi se glasil: „Poči strel: partizani so planili, toda sovražniki so videli samo še njihove pete...“

Kako pa so se obnašali ti „strahopetni belčki“ in to brez Lahov in Nemcev in ustašev... brez katerih si jih Slovar ne more predstavljati, naj navedem tale partizanski dokaz. Podal ga je partizanski komandant Milan Ciglar ob proslavi desetletnice partizanske zmage maja 1945 v partizanskem Slovenskem poročevalcu 9. maja leta 1955 pod naslovom „Poslednji boj“. Naj pove, kako so se pred petindvajsetimi leti umikali domobranci iz domovine ob svojem poslednjem boju s partizani:

„Končati svojo partizansko pot v Ljubljani, je bila velika želja prenekaterih naših borcev. Bil je to naš poslednji boj z domobranci. Težko je razumeti, da je kaj takega sploh mogoče: dni pred koncem vojne smo spet poslušali njih... pozivanje, naj se predamo. Prav blizu smo si bili, zato smo jih kaj razločno slišali... ko so vzklikali... zaveznikom ter svoji znameniti „vladi-enodnevnici“ v Ljubljani... Kako lepo je bilo tedaj poslušati poslednja povelja za zasedbo Ljubljane. Lep načrt, ki pa je preveč računal na sovražnikovo nizko moralo... Toda izkazalo se je, da smo se, kar se tega tiče, temeljito zmotili... Niti za trenutek nismo imeli opravka z bežečim, uničenim nasprotnikom. Malo tako burnih borb smo doživeli do tedaj in morda je bila prav ta zadnja najhujša. Misel na to, da je Ljubljana tako blizu... nas je nenehno podžigala v našem hotenju, da se na vsak način prebijemo naprej. Teda nismo uspeli... Imeli smo izredno velike izgube zaradi topniškega ognja. Veliko število naših tovarišev je bilo naenkrat izločeno iz boja, po večini mrtvi in težko ranjeni... To umikanje z ranienci rasi je najbolj oslabilo in sovražnik je našo šibko točko spoznal... V izredno močnem ognju nam je jelo primanjkovati municije, tudi na to se je pred bojem premalo mislilo. Imeli smo tudi svojo artilerijo... tu pred vrati Ljubljane, pa nam ni nudila nobene opore. Poslušali smo goste roje granat, ki so udarjale tam daleč, kjer sploh ni bilo sovražnika. Če bi bili naši topovi tedaj polovico tako uspešni, kot so bili sovražnikovi, bi mi gotovo že istega dne prodrli do glavnih ljubljanskih bunkerjev... tako smo pa dobivali le nenehna povelja: za vsako ceno naprej! Potem, ko smo zadnjikrat sprejeli ukaz, se ni dalo storiti ničesar več... Pod sam večer smo se vsi potrži umaknili. Vračali smo se brez polo-

vice svojih najboljših tovarišev; v bataljonu, ki sem mu pripadal, smo izgubili domala ves komandni kader...“

Ta partizanski poraz in umik naj bi bil opis zadnjega partizanskega spopada z domobranci. Toda v zgodovini je zabeležen še en — resnično zadnji spopad, nič manj zmagovit na samem pragu popolne predaje „zavezniku“, namreč spopad ob Dravskem mostu na Koroškem, ki ga je bil major **Vule Rupnik** in z njim odnesel še **zadnjo zmago** nad komunisti. Ne bom obširneje govoril zdaj o tem, ker je splošno znano. Kot **zmagovavec nad partizani** je slovenski belogardist položil svoje orožje pred noge tistega, o katerem je mislil, da mu je zaveznik. **Ne meč, le sreča kriva je premagala Slovensko narodno vojsko.**

Na ti dve zmagi — poleg drugih sto! — sem mislil, ko sem bral te „slovnične jezikovne zglede“ v Slovarju slovenskega knjižnega jezika iz leta 1970 in v Slovnici 1956. Zgodovina piše drugačne ugotovitve — kot pa od partije nastavljeni nadzorniki nad delom znanstvenikov — ki pod jezikovna gesla pišejo — **partizanske fraze.**

Ob 25-letnici bi hotel, da „klevetanje“ Slovarja pobijejo **partizanski dokumenti**: dva Kocbekova o protičloveškosti KJ in nje reakcionarstvu ter strahopetstvu partizanske vojske, in Ciglarjev o **zmagovitem umiku** domobrancev, v katerem piše spričevalo borbenosti in poguma „belčkov“ slovenski partizanski komandant. In končno je tu tudi še en dokaz, ki ga partizani še niso zabeležili: Vukova zadnja zmaga v „poslednjem boju“.

Miroljubno sožitje ali koeksistenca

Odkar je prebrisani Hruščov vrgel v svet besedo o miroljubnem sožitju ali koeksistenci med komunizmom in Cerkvijo, je dolga vrsta oblastnikov, politikov, razumnikov in kristjanov že postala žrtev te spretno nastavljene zanke. Vsak nasmeh iz Moskve in vsako taktično popuščanje rdečih voditeljev jim hodi prav v pomiritev lastne vesti, ko se zavzemajo za razna sodelovanja z gibanji, ki so vodena in okužena od komunizma, ter dopovedujejo lahkovernežem, ki jih na Zapadu, tudi znotraj katoliške Cerkve, ne manjka, da je komunizem postal bolj človeški in da se spleča imeti stike z njim. Tako se poskuša v imenu nekega sožitja, ki daleč to ni, in v imenu dela za mir, ki pa daleč ne vodi k resničnemu miru med narodi, spremeniti tudi Cerkev svobodnega sveta v CERKEV MOLKA.

P. Werenfried van Straaten

DVA DOKUMENTA O IZROČITVI SLOVENSKE NARODNE VOJSKE

Objavljamo dva zgodovinska dokumenta o izročitvi Slovenske narodne vojske. Prvi dokument z dne 23. maja 1945 govori sicer o izročitvi hrvatskih in srbskih vojakov, toda je skoraj dobesedno podoben dokumentu z dne 26. maja, ki govori o izročitvi slovenskih domobrancev, slovenskih četnikov, srbskih četnikov in Hrvatov. Značilno je tudi to, da je na obeh dokumentih na spodnjem levem robu nalog, komu se mora povelje izročiti. Na obeh dokumentih je „Slovenski general“ na prvem mestu. V dokumentih ni povedano, kam bodo šli transporti. Rečeno je le; da bodo transporti odšli na novo področje.

Objavljamo oba zgodovinska dokumenta v originalnem angleškem tekstu in slovenskem prevodu.

DOKUMENT Z DNE 23. MAJA 1945 IZROČITEV HRVATSKIH IN SRBSKIH VOJAKOV

Movement order

- (1) All Croat Troops, and All Serbian Troops less 50 men at present in Viktring Camp will move to new Area tomorrow, 24th. May.
- (2) **TRANSPORT**
30 3 ton vehicles and 24 Troop Carrying Vehicles will be provided by the British Army. 4 cars, 16 lead carrying vehicles, and 10 motorcycles in possession of Serbian Army will be taken. No horses or carts will be taken.
- (3) **RATIONS**
As far as they are available two days' rations will be carried.
- (4) **BAGGAGE**
No baggage other than that which can be carried by the individual will be taken.
- (5) **FORMING UP**
Serbian Troops will form up in area West of track running South from the Main Gate.
Croat Troops will form up in area East of track running South from the Main Gate.
- (6) **TIMING**
Troops will be formed up in their respective areas by 0800 hrs. Embussing will begin at 0830 hrs.
Convoy will move off as soon as first flight is loaded.
- (7) **SERBIAN TRANSPORT**
Serbian Transport will be lined up in forming up area with head facing East and short of Main Gate.

(8) **HORSES & CARTS**

50 Serbian Troops left in Camp will be detailed to look after Serbian horses and carts remaining at Viktring.

Distribution:

Slovenian General
Serbian Commander
Croat Commander

Lt. Ames
Camp Commandant

Ukaz za premik

- (1) Vse hrvatske čete in vse srbske čete, razen 50 mož, ki so sedaj v taborišču v Vetrinju, se bodo premaknile na novo področje jutri, 24. maja.
- (2) **TRANSPORT**
30 tritonskih kamijonov in 24 kamijonov za prevažanje čet bo oskrbela britanska vojska. Odšli bodo tudi 4 kamijoni, 16 tovornih avtomobilov in 10 motornih koles, ki jih ima srbska vojska. Nobenega konja ali voza ni dovoljeno vzeti s seboj.
- (3) **HRANA**
Kolikor je na razpolago, bo vsak dobil s seboj dvodnevni obrok.
- (4) **PRTLJAGA**
Vsak bo vzel s seboj samo toliko prtljage, kolikor je more osebno nositi.
- (5) **ZBIRANJE**
Srbske čete se bodo zbrale na prostoru zahodno od ceste, ki pelje proti jugu od glavnega vhoda.
Hrvatske čete se bodo zbrale na prostoru vzhodno od ceste, ki pelje proti jugu od glavnega vhoda.
- (6) **ČAS**
Čete se bodo zbrale na svojih prostorih ob 8. uri.
Vkrčevanje se bo začelo ob 8.30 uri.
Konvoj bo odpeljal takoj, ko bo prvo vozilo natovorjeno.
- (7) **SRBSKI TRANSPORT**
Srbski transport se bo uvrstil na zbirališču s čelom obrnjen proti vzhodu in blizu glavnega vhoda.
- (8) **KONJI IN VOZOVI**
50 srbskih mož bo ostalo v taborišču, da bodo skrbeli za srbske konje in vozove, ki bodo ostali v Vetrinju.

Razdeliti:

Slovenski general
Srbski poveljnik
Hrvatski poveljnik

Lt. Ames
poveljnik taborišča

**DOKUMENT Z DNE 26. MAJA
IZROČITEV PRVIH SLOVENSKIH DOMOBANCEV**

Movement order

(1) PERSONNEL

All Croat, Serbian Chetnik, Slovenian Chetnik, and 600 Slovenian Home Army personnel will be moved from this camp to new area tomorrow 27 May.

(2) FORMING UP

Croat and Serbian Chetnik personnel will form up in their present areas.

Slovene Chetniks and Slovene Home Army personnel will form up in independent groups on the open ground South West of the Main Entrance, Slovene Home Army being nearer the Main Road.

(3) TIMING

All Troops will be formed up, ready to move at 08.00 hrs. Embussing will begin at 09.00 hrs.

Transport will move off as soon as vehicles are fully loaded, and will return to take away remainder.

(4) LOADING

Order of priority for loading will be:

Slovene Home Army

Slovene Chetniks

Serbian Chetniks

Croats

Only baggage which can be carried by the individual will be taken.

(5) RATIONS

All personnel will carry rations for 27th. and 28th. May.

(6) HORSES

Horses still with Croats and Chetniks will be handed over to Slovenian Home Army, who will look after them until they are finally disposed of.

(7) CAMP AREA

Commanders will ensure that their Camp Areas are left clean and tidy.

Slovenian General

Croat Commander

Serbian Chetnik Commander

Ames

Lt. Mx. Regt.

Camp Commandant

Viktring

Ukaz za premik

(1) MOŠTVO

4 Vsi Hrvati, srbski četniki, slovenski četniki in 600 slovenskih domobrancev bo iz tega taborišča odšlo na novo področje jutri, 27. maja.

(2) ZBIRANJE

Hrvatski in srbski četniki se bodo zbrali na svojih sedanjih področjih. Slovenski četniki in slovenski domobranci se bodo zbrali v ločenih skupinah na odprtem prostoru jugozahodno od glavnega vhoda, slovenski domobranci naj bodo bližje glavni cesti.

(3) ČAS

Vsi oddelki se bodo zbrali in bodo pripravljani za premik ob 8. uri. Vkrcavanje se bo pričelo ob 9. uri. Transport bo odpeljal takoj, čim bodo vozila polno natovorjena in se bodo vrnila, da odpeljejo ostale.

(4) VKRCAVANJE

Vrstni red vkrcavanja bo:

Slovenski domobranci

Slovenski četniki

Srbski četniki

Hrvati

Vsakdo bo vzel s seboj samo toliko prtljage, kolikor jo more osebno nositi.

Vsi bodo dobili hrano za 27. in 28. maj.

(6) KONJI

Konji, ki jih še imajo Hrvati in četniki, bodo izročeni slovenskim domobrancem, ki bodo zanje skrbeli, dokler se jih ne bo dokončno odstranilo.

(7) TABORIŠČE

Poveljniki bodo poskrbeli, da bodo njihova taboriščna področja očiščena in pospravljena.

Slovenski general
Hrvatski poveljnik
Srbski četniški poveljnik

Ames
Lt. Mx. Regt.
poveljnik taborišča
VETRINJE

*Goreti hočem sebi, novim dnevom.
Že moja pesem v plamen se spreminja.
Na naklu smrti srp pozvanja,
že v žoltem snopju groze plapolam...
Naj bom še dolgo bakla nema,
ki potnikom samotnim v noč gori.*

France Balantič

“MANTIS KAKOON”

(„Mántis kakóon“ je starogrški izraz za prinašavca in razširjevalca slabih poročil: Homer: Iliada)

(Nadaljevanje in konec)

— Ste tisto o naših na Koroškem sami od sebe povedali stražarjem?

— Ne. Stražarji so me začeli vpraševati potem, ko sem jim povedal, da prihajam s Koroškega. A ni bilo prav, da sem tako rekel, ker sem v resnici prišel iz Slovenije... Mislim sem, da bo bolje, če rečem s Koroškega.

— Ste to še komu drugemu tu pripovedovali?

— Sam od sebe ne, razen če je kdo bil poleg stražarjev in slišal; a se ne spominjam...

Aha... Vi ste povedali šele, ko so vas oni vprašali — posebej pa nikomur. A povedati ste vendarle hoteli, ne? In s kakšnim namenom?

— Povedal bi, se razume po sebi. Saj sem tudi zato hotel čimprej priti sem, ne le zaradi svoje varnosti, kolikor jo je še potemtakem pri Angležih... temveč tudi, da bi tudi vi tukaj spoznali, da niste tako zelo na varnem... da bi se torej znali ravnati, če bi tudi za vas utegnila priti kaka podobna nevarnost. Vsekakor z dobrim namenom, ne?

Zasliševavec se je zamislil in značilno zmignil z glavo, kot bi hotel sam sebi pritrditi: fant je pošten in ni mogel imeti slabih namenov. Tudi ni on začel pripovedovati, temveč šele v odgovoru. Vendar bi bil bolje storil, če bi začel s „pravijo... slišal sem“ in podobno. Pač še ne pozna ljudi in razmer, tudi ne svetovne politike, da bi mogel take novice previdno in zrelo presoditi, če so verjetne ali sploh mogoče. Če je o Angležih verjel, da so zmogni to storiti, jih pač ne pozna. Ne ve, koliko angleški vojak dá na svojo čast in ponos in si zato ne bo svoje časti skrunil pred vsem svobodnim svetom in zgodovino, da bi neoborožene ljudi, ki so se zatekli pod varstvo angleške vojske in naroda, izročal njih smrtnim sovražnikom v maščevanje, muke in pokol. Ne bi dejal, če bi bili Angleži kak nekulturen, divjaški narod. In to v današnjem „naprednem“ dvajsetem stoletju...! Kdor si je izmislil to nesramno „novico“, je moral pač biti Angležem gorak. To bi mogel le komunistom prisoditi, varilcem vseh takih in podobnih „novic“

Končno pa... kaj vse smo doživeli ta leta...! Koliko neverjetnega, nemogočega in nesmiselnega. Vse je podivjalo, pobesnelo, zašlo s pravega tira... zakaj bi se to tudi Angležev kaj ne dotaknilo in jih ne zajelo v splošni vrtinec blaznosti? Morda je le kaj resnice v tem? A previdnost je mati modrosti, zato ne sme soditi prenašlo — in tudi tega fanta ne, ki utegne biti le žrtev drugih — natolcevavcev ali... kdo ve? Njegova — izpraševavčeva naloga ni lahka, čeprav se je že pokazala nekoliko lažja...

Spet se je zagledal osumljencu ostro in resno v oči, kot bi hotel za

vsako ceno izvrtati iz njega kaj trdnejšega za oporo svojemu končnemu sklepu ali „pravnemu mnenju“.

— No, zdaj mi pa le mirno povejte, kaj veste o dogodku na vetrinjskem polju — a ne, kar ste slišali od drugih, temveč le tisto kar ste sami videli... ali doživeli!

— Bom. A dovolite mi prej še neko pripomnjo, gospod sodnik...

— Nisem tu zdaj sodnik, le ugotovitveni postopek opravljam, a posebne vrste: če ste pošten in resnicoljuben človek. A ker nimate ne priče ne drugih dokazov, je to zame presneto jalova zadeva: sklepati na pošten obraz. Pripovedujte torej!

— Bog naj me kaznuje, če lažem! je vzkliknil fant, vzdignil desno roko in razprl kazalec in sredinec. Videti je bilo, da mu živci že precej popuščajo.

— Saj te tudi bo — če lažeš! se je že kar razhudil gospod N. in čudno zmignil z rameni.

— Če že kar vnaprej mislite, da lažem..., ker da sem v službi laži, je bolje, da molčim.

— To je končno vaša pravica. In je res bolje molčati kot trositi laži.

— A jaz ne trosim laži, gospod..., dajte si dopovedati! Je vse popolna resnica. Tudi zame je ta resnica strašna, toliko bolj, ker sem jo sam doživel. A če mi nočete verjeti —

— Kako... nočem?

— Dovolite mi... Prej sem slišal predsednika, kako je dejal ljudem: „Prepričan sem, da bo izid zasliševanja tak, kot si ga vsi želimo.“ Potemtakem je že vse določeno: vi morate poročilo iz teka zasliševanja sestaviti tako, da bo ljudstvo tukaj „potolaženo“, jaz pa proglašen za lažnika, pravzaprav za komunista, četudi nisem. Tako, kot sem bral o sodnih obravnavah v Moskvi, ki so prav take, kot so predstave že znanih iger na odru, ko že v začetku veš, kakšen bo konec. Čemu toliko truda, zasliševanja —

Gospodu N. se je pomračil obraz, a se mu takoj zjasnil v kratek smeh.

— Temu bi mogel reči neosnovano podtikanje, gospod mladenič. Pa je napačno tako sklepanje. Jaz nimam takega namena, in če bi mi bili tako naročili ali vsaj namignili, bi te naloge ne sprejel. Mi je tu zdaj prav vseeno, kakšen bo izid — sprejemem tudi mogočnost, da je resnična vaša novica, čeprav je hudo žalostna — samo da doženem, ali vam gre vera ali ne. In če bom spoznal, da vam gre, vam bom čestital in se oprostil za to muko, ki sem vam jo — po prošnji predsednika — povzročil. Noj, ki vtika glavo v pesek pred resnico, nesrečo ali nevarnostjo, nočem biti!

Fant se je na te besede res umiril, in kakor da je dobil zaupanje vanj, je začel s tresočim glasom pripovedovati o vetrinjski žalostni igri, kakor jo je sam doživel. Po izročitvi komunistom, ki ga je povsem razočarala, se mu je kmalu — skoraj čudežno — posrečilo pobegniti, se prebiti prek laške meje in priti sem, z namenom, živeti v svobodi in med svojimi rojaki, vsaj toliko časa, da si opomore. Potem bo odšel kam niže na jug, v kak

varnejši kraj. Angležem ne zaupa več, komunistom še manj. Hoče si v svobodnem svetu utreti pot v mirnejše življenje...

Skoz okno sem videl ljudi, kako se zbirajo v gruče in postajajo nemirni. A pred našo „sodnijo“ ni nikogar več; težišče ljudskega zanimanja se je premaknilo na nekaj drugega. Med veliko skupino sem zagledal tudi predsednika, ki je nemirno mahal z rokami, jih vil in si zakrival obraz... Kaj neki se je moglo zgoditi?

Verjetno je to opazil tudi gospod N. Stopil je k oknu, a ni gledal prizora zunaj, temveč si je na skrivaj otrl solzo. Kmalu je spet stopil k svoji mizi, zmečkal popisani list papirja in nekako slovesno, a prijazno rekel fantu:

— Prepričali ste me, gospod... Prosti ste!

Podal mu je roko in njegovo krepko stresel. Pri tem je nekaj ugledal pri njem in hitro vprašal:

— Kaj pa imate tu? Pokazal je na neko brazgotino na vratu.

— To so pa moji dokazi! je rekel poudarjeno in razpel srajco na prsih. Pokazalo se je polno brazd od še nezaceljenih ran in krvavih podplutb od udarcev. Na hrbtu jih imam še več, je pripomnil.

Gospod N. se je zgrozil.

— Zakaj mi niste tega že prej povedali? Moj Bog...!

4.

Nedopovedljivo težko mi je bilo pri srcu tisto popoldne. Že med zaslíševanjem sta prišla v taborišče dva nova fanta-begunca in potrdila strašne novice, s katerimi je prej tisti fant vznemiril ljudi in so ga obsodili kot lažnika. A nova fanta sta imela v taborišču več znancev in celo nekaj sorodnikov, pa so jima verjeli brez kakega uradnega zaslíševanja. Poznal jih je tudi gospod predsednik, bili so si že stari znanci...

To so mi povedali v taboriščni pisarni. Nisem mogel več „uradovati“, zato sem šel venkaj. Tudi nisem hotel vpraševati vznemirjenih ljudi na dvorišču, saj sem že iz pripovedovanja zaslíševanega fanta dovolj zvedel. Imel sem med izročeniimi nesrečniki tudi več sorodnikov, med njimi nečakadijaka (sina najstarejšega brata), o katerem mi je večkrat dejal njegov razrednik, da nima primernege reda zanj. Prvi red je premalo za tako izrednega nadarjenca, je vselej poudaril. Moj Bog, tudi ta je moral postati žrtev pobesnele drhali...!*

---

³ Pozneje sem zvedel, da so ga poleg več drugih, strahotno mučili v škofijskem zavodu v Št. Vidu. Spodbujal je svoje sotrpine: Potrpimo, saj bomo kmalu prestali in pojdemo k Njemu, za čigar kraljestvo na zemlji smo se bojevali. Kristusovi borci smo. Živel Kristus Kralj! — Mučitelj je ob tem vzkliku pobesnel in ga ustrelil v tilnik. — Spočetka so ga kot izrednega nadarjenca hoteli oprostiti, pa je prišel iz domače vasi terenec in zahteval njegovo smrt. Pozneje se je ta iz obupa obesil.

Zato sem stopil v kapelo. Bila je že polna nesrečnih ljudi: mater, očetov, bratov, sestra in osamelih nevest tistih, ki so jih vojaško čast spoštujejoči „zavezniki“ izročili podivjanim komunistom v roke, da so se v svoji maščevalski strasti mogli znositi nad ljudmi, neobcroženimi, pravimi zmagovavci, pred katerimi so vedno morali teči — ti so svojo jalovo „zmago“ zdaj proslavljali z nečloveškim mučenjem in množičnim pomorom svojih slovenskih bratov — cele generacije! Kakor da je iz pradavnine vstal Kajn...

Krčevit jok in srce pretresljivi vzdihli so polnili ozračje kapele, predirali streho in se dvigali v nebo, k pravičnemu Bogu, zdaj edinemu Tolažniku ubogih.

Po vsem taboriščcu je vela neizmerna žalost in bolečina, kakor da je zavel nad njo strupen dih smrti...

Radio Svobodna beseda ta večer ni oddajal poročil. Strahotna novica je kakor slana poparila srčno cvetje, celo živahna mladina je onemela...

5.

Nekega jutra, kmalu za tem dogodkom, sem srečal pred pisarno „Polno luno“. Čudno prijazno se mi je nasmehnil izganjalec „gospóde“.

— Saj ne boste zameril, gospod... Namreč, gospod campleader me je poslal k vam, če bi mu posodil za danes kolo, namreč... hoče se odpeljati v Treviso.

Prisiljen nasmeh mu je razodeval že kar neko gotovost, da bo kolo dobil, kajti tisti, za katerega ga je prišel iskat, je bil moj pisarniški šef, in ta si je moje kolo skoraj vsak dan izposodil — njemu ga pač nisem mogel odreči.

— Zakaj mu ga pa vi ne posodite?

— Namreč... grem tudi jaz z njim. Me je prosil, da... da bi mu nekaj nosil, ker bo več reči kupil, je prišel v zadrego in lebro zardel.

— Počakajte tukaj! sem mu velel in stopil v svojo barako po kolo. A ga ni bilo tam. Sosed, se pravi tisti, ki je imel ležišče poleg mojega, mi je povedal, da ga je vzel gospod R. in se odpeljal z njim v Padovo, da se mi bo že sam oprostil in zahvalil, ko se vrne. Kar prav mi je bilo, že dvakrat mi je pustil Hrvat rokvarjeno kolo pred pisarno, ne da bi mi kaj omenil ali se oprostil. Moral sem ga dati v popravilo na svoje stroške...

Drugi dan sem našel kolo v baraki s praznimi cevmi. Lepa reč, sem si mislil, zdaj pa še ta!

Uro pozneje sva se srečala z gospodom R. na dvorišču. Oprostil se je in dejal, da je kolo dobro, iz cevi je pa namenoma izpustil zrak. Izročil mi je tudi obe zaklopki.

— Naibrže sem ga vam rešil, je dejal pritiščno. Boste že zvedeli, zakaj.

Naslednji dan zvečer je Radio Svobodna beseda povedal posebno in presenetljivo poročilo: Da je tisti Hrvat, campleader, „ob svitu Polne lune“ včeraj na tihem izginil, ker je poveljnik oba, spoznana kot komuniste, izgnal iz taborišča...

Je pač morala nevidna „obveščevalna služba“ kaj dognati o stalnih potih obeh omenjenih čudakov v mesto, ali pa je poveljnik sam to dognal — tega ni povedal. Govorili pa so, da je angleška vojaška policija napravila pri obeh preiskavo in našla pri njih orožje, cela ročne bombe, vsekakor pa partijski izkaznici... In nekaj je zdaj vsekakor bilo treba storiti, da se med razočarane begunce v taborišču vrne mir, utrdi omajano zaupanje v angleške zaščitnike in občutek varnosti pod njihovim varstvom...

— :: —

Vzeto in za ta članek prikrojeno iz mojega obširnega spisa „Iz mojih spominov“, ki pa se ne začinja šele z našim begunstvom, temveč se nanašajo na vso mojo življenjsko dobo. Pisani so na podlagi dnevnika, ki ga pišem že od četrte gimnazije dalje. — Imena oseb, ki so v tem članku le z začetnimi črkami ali drugače označena, so v omenjenem spisu napisana s polnim imenom. Tudi opis begunske poti naše skupine je v njem mnogo obširnejši, prav tako vsa nadaljna pot in življenje v taboriščih, preselitev v Argentino, srečanja z znanci in neznanci, vesela in nevesela doživetja, razočaranja itd., pa tudi naše kulturno, versko in gospodarsko življenje v novi domovini. — Ta članek je, po kratkem opisu začetka naše begunske poti do prvega taborišča v Italiji, predvsem prikaz osrednjega dogodka tistih dni: Kako smo zvedeli za vetrinjsko žaloigro. Prav tega dela pa ni v mojem dnevniku, ne vem, zakaj; zato sem ga moral napisati po spominu. A preden sem ga začel pisati, sem izprašal nekaj še živečih in meni dosegljivih prič in sodelavcev pri tem dogodku, kolikor so se ga seveda še mogli spomniti. Zato ta članek ni kak strog dokumentaren opis tega dogodka in njega okolnosti, temveč je bolj literarno podan, pa vendar v bistvu pove resnico.

J. V.

V SPOMIN

Mladiču kan. dr. Janezu Kraljiču v spomin

Na praznik svojega rojstva, dne 8. septembra 1970, je Marija pripočila ljubemu Bogu, naj za stalno vzame k sebi svojega dolgoletnega zvestega služabnika, kanonika dr. Janeza Kraljiča. Slovenci v Sloveniji in po svetu smo s tem izgubili nadvse blagega in srčno dobrega človeka na tem svetu, smo si pa s tem pridobili svetniškega priporočnika na onem svetu v nebesih.

Znano je, da je bil dr. Janez Kraljič kanonik ljubljanske škofije in ostal kot tak do konca svojega življenja. Med vojno in med ateistično komunistično revolucijo v Sloveniji je javno nastopal in imel vedno pogum povedati in pokazati svoje katoliško stališče, in tako je bil kot desna roka pokojnega škofa dr. Gregorija Rožmana katoliškim in vernim Slovencem v stalni vzgled. Ko je bilo jasno, da je Slovenija prodana komunističnim

rabljem proti volji večine ljudstva, je bil kanonik Kraljič tisti, ki je spremljal škofa Rožmana na Koroško, kajti smatrano je bilo predvsem — in tako torej božja volja —, da tam lahko bolje koristita oba in pomagata Slovencem kot pa doma, kjer bi oba po vsej verjetnosti mnogo let predsedala v ječah tistega, ki je verni slovenski narod zaslužnil.

Z Janezom Kraljičem se pozna še iz gimnazijskih let, iz škofovih zavodov. Skupaj smo bili tam študentje raznih letnikov, kakor npr. msgr. A. Gnidovec, rev. Julče Slapšak (Radovljčan kakor jaz), pokojni dobri dr. Miha Krek, ter mnogi mnogi drugi, mnogi od njih tudi že na onem svetu. Ko je naš prijatelj dr. Miha Krek odšel nenadno lani novembra, mi je Janez Kraljič pisal par vrstic, češ, „vedno manj nas je, kaj praviš, Tine, kdaj bova midva na vrsti.“ Ja, lepi so bili časi v škofijskih zavodih, in marsikatero prijetno in tudi navihane urice smo tam preživeli. Ali božja volja je tako nanesla, da smo se razkropili po raznih delih sveta ter bomo tako razne spomine obujali šele na onem svetu skupno.

Med prijatelji vesel in nasmejan, ter kot študent in tudi pozneje marsikdaj navihan, ali večno srčno dober in voljan pomagati, kjer je bila res potreba in sila, večni mladenič dr. Kraljič bo nam, ki ga poznamo — pa tudi vsem drugim, ki ga potrebujejo — migal prijateljsko, ko bomo sami pri tem, da prestopimo prag večnosti in nam s tem to zadnjo življenjsko pot olajšal. „Bodite kakor otroci in kakor ptički na nebu, pa boste prišli v božje kraljestvo...“

Vso srečo pri Bogu in Mariji in svetnikih želim Tebi, Janez, ki si vedno bil **blage volje** in ne pozabi na nas ko pride naša ura...

V imenu vseh bivših študentov škofijskih zavodov ter v imenu vseh Tvojih sošolcev, ki smo še na tem svetu, na svidenje, upamo, enkrat v večnosti.

Tvoj prijatelj Tine
(dr. Valentin Meršol
doma iz Radovljice)

✠ **Franc Lončar**

Dne 5. oktobra 1970 je Vsemogočni poklical k sebi svojega zvestega služabnika in našega aktivnega člana Franca Lončarja iz Clevelanda. Umrl je po kratki bolezni, star 79 let. Rojen je bil v Horjulu pri Ljubljani, kjer se je vse do odhoda iz domovine krepko javno udeleževal. Kot veren in in narodno zaveden mož se je postavil odločno proti komunizmu. Zato so ga hoteli komunisti umoriti. Odvedli so ga v gozd in mu prestrelili vrat in roko in ga pustili v mlaki krvi misleč, da je mrtev. Kreпки Lončar pa si je opomogel, vendar so mu za vse življenje ostale posledice: težko je govoril in s poškodovano roko je težko delal. Leta 1959 je prišel v Cleveland, kjer je bil upravnik Slovenske pisarne v Baragovem domu in zastopnik me-

sečnika „Ave Marija“. Bil je od vsega začetka član naše organizacije protikomunističnih borcev in se rad udeleževal naših zborovanj in prireditev. Ohranimo našega dobrega člana Franca Lončarja v lepem spominu in molimo za pokoj njegove duše! Vsem njegovim sorodnikom pa izražamo globoko sožalje.

Nov e knjige

DRUGA PLAT ZVONA...

Uredništvo „Vestnika“ je prejelo iz Združenih držav Amerike obširno razmnoženino, ki obsega 335 tipkanih strani in nosi naslov „Druga plat zvona...“ Podnaslov pa se glasi: „Zakaj smo se borili proti komunistični „Osvobodilni fronti“. Nato je še povedano, da je to „Posmrtni zagovor brez vednosti naroda, brez sodbe, brez zaslišanja, brez možnosti zagovora, po vojni, po strahotnem mučenju od Partije poklanih 11.000 slovenskih protikomunističnih borcev — „izdajalcev“. Narod naš dokaze hrani.“ Avtor tega ogromnega dela ni naveden, tudi izdajatelj ne. Na prvi strani je samo pripomba: „Iz arhiva „izdajalcev“.

Gotovo je to eno izmed najobširnejših in najbolj dokumentiranih del o komunistični revoluciji na Slovenskem. Silna škoda je, da ni to delo izšlo v tisku in s fotografijami vsaj najvažnejših dokumentov, ki so v tem delu omenjeni. Prosimo in rotimo avtorja, da poskrbi za natisk tega izredno pomembnega dela, ki je sad večletnega študija, zbiranja podatkov in pisanja. Vidi se, da je avtor sam doživel strašni čas revolucije in da dobro pozna svetovni in slovenski komunizem. Tudi mu je dobro znana zadevna literatura.

Knjiga je razdeljena v poglavja. Uvodni besedi sledi poglavje „Delo KP v kraljevini Jugoslaviji. Pred okupacijo,“ v katerem je orisan odnos komunistov do lastne države in do Jugoslavije in kako se je KP zanimala za zedinjeno Slovenijo. Nadaljne poglavje „Delo partije med okupacijo“ govori o komunističnem pozivu k samomorilni vstaji — za rešitev Sovjetske zveze, o pozivu k kulturnemu samomoru, o začetku oborožene akcije, o poteku „narodnoosvobodilnega“ boja v Ljubljani in na deželi do italijanske kapitulacije. Nato oriše avtor nastop protikomunističnih oboroženih oddelkov — Vaških straž in njihov nagel razmah, ki je pripeljal partizane na rob propada. Rešil je tedaj partizane zlom italijanske vojske. V tej zvezi sta podrobno orisana tudi Turjak in kočevski proces.

Na str. 156 je dal avtor zaslužen čast prvim slovenskim protikomunističnim borcem — vaškim stražarjem —, ki so se v najtežjih okoliščinah postavili v obrambo slovenskih življenj. Na str. 164 pa je opisan nastanek

domobranske vojske in poznejši umik te vojske in beg prebivalstva pod varstvo zapadnih zaveznikov, izročitev protikomunističnih borcev Titovim partizanom ter pokol teh borcev ter pokol žensk, otrok in ranjencev

V tem kratkem poročilu ne moremo niti približno nakazati bogate vsebine tega velikega dela. Kdor bi hotel poznati ali celo pisati o komunistični revoluciji v Sloveniji, bo moral predelati to obširno razmnoženino. Naj omenimo, da je npr. Sv. Urh tako cdlično popisan, da je s tem popisom dobila znana komunistka Podbevškova, ki je napisala knjigo o Sv. Urhu, izčrpen odgovor na svoje laži.

Iskreno čestitamo neznanemu avtorju ter se mu za to veliko delo v imenu vseh protikomunističnih borcev iskreno zahvaljujemo.

DR. LUDOVIK PUŠ: KLASJE IZ VIHARJA

Izobražena gospa, ki dobro pozna slovensko literaturo, mi je rekla potem, ko je prebrala najnovejšo knjigo dr. Ludovika Puša „Klasje iz viharja“: „Že dolgo nisem brala tako zanimive knjige. Ne poznam nobenega slovenskega dela, ki bi tako nazorno opisal javno delo na podeželju, kot to opisuje dr. Puš. Človek se pri tem spominja tistih zlatih časov, ko je v Sloveniji brstelo javno delo, ko so se zidali prosvetni domovi, ustanavljala dramatska društva, ko je vsa mladina telovadila, ko so bila velika zborovanja itd. Recite dr. Pušu, da je storil veliko delo, ko je tisto dobo tako lepo popisal.“

Prepričan sem, da je ta sodba popolnoma pravilna in zato sem tudi prepričan, da bodo to lepo knjigo vsi rojaki brali z velikim užtkom. Knjiga ima tri poglavja. Prvo, ki ima naslov „Gospod prefekt“, opisuje prihod Ludveta Zupana (dr. Ludovika Puša) na Kmetijsko šolo na Grmu in njegovo bogato delovanje med gojenci kmetijske šole (ustanovitev društva „Borba“, izdajanje lista „Brazda“ itd.) V drugem poglavju „Bard dolenjske metropole“ opisuje dr. Puš svoje srečanje z monsig. Ignacijem Hladnikom in svoje kulturno delo na pevsko-glasbenem področju v Novem mestu (Oktet sedmerih, Glasbena matica, Pevsko društvo v Gorjancih, ustanovitev prosvetnega doma v Novem mestu in dr.) V tretjem poglavju z naslovom „Budnik“ nastopa avtor kot vzgojitelj novega slovenskega kmečkega človeka. V ta namen je napisal več važnih del iz vzgoinega in sociološkega področja kmečkega človeka. V tem poglavju opisuje tudi svoje študijsko potovanje v Belgijo, popisuje veličastni tabor Kmečke zveze na Brezjah, ustanovitev „Orača“, ustanovitev Kmetijske zbornice itd.

Dr. Ludovik Puš spada skupaj s svojimi sodelavci — Janezom Brodarjem, dr. Jožetom Lavričem, Milanom Fincem in dr. — med tiste može, ki so nam vzgojili tisoče zavednih in pogumnih kmečkih fantov in gospodarjev, ki so pozneje kot vaški stražarji in domobranci branili življenje slovenskega človeka.

Sm R

Kdor je vnet za slovensko emigrantsko literaturo, mora biti vesel, da je začela naša vodilna kulturna revija „Meddobje“ zopet redno izhajati. V kratkem času sta namreč izšla prvi in drugi zvezek enajstega letnika. O prvem zvezku smo poročali v zadnji številki Vestnika. Danes želimo podati vsebino drugega zvezka. Uvodnik v španskem jeziku „El mundo y nosotros“ (Svet in mi) je napisal glavni urednik France Papež. Njegov je tudi naslednji sestavek „Gozd“, poetična drama v dveh dejanjih. Je to moderna slovenska drama, v kateri nastopajo razne mitološke in pesniške osebe (Ulises, Enej, Don Kihot, Lepa Vida, Kasandra, Dido in Kirka). Ima trojanski okvir, pa posega globoko v medvojno slovensko tragiko in problematiko. Drama je napisana v stilu modernih dram in v lepem slovenskem jeziku. Milan Kopusar je prispeval „Meditacije o Kristusovem trpljenju“, Vinko Žakelj pa članek „Vera o sodobnem svetu.“ Oba članka posegata v religiozni svet. — France Papež piše o „Otrocih in starcih Narteja Velikonje“. Rudolf Čuješ ocenjuje knjigo „Towards a Cooperative World (K združnemu svetu)“, ki jo je napisal George Davidović, bivši glavni tajnik Jugoslovanske združne zveze v Beogradu. — Tine Debeljak piše o enem izmed največjih slovaških pesnikov, frančiškaneu Rudolfu Dilongu in njegovi pesmi „Básnik“ (pesnik), posvečeni Francetu Balantiču. Pesem je objavljena v slovaškem originalu in slovenskem prevodu. — Vladimir Kos je prispeval kratek zapis „O staranju zamejskega usvarjanja“. Priloga „Slovenski slikarji v svetu“ prinaša fotografske posnetke osmih slik akad. slikarice Bare Remec.

VINKO ZALETEL: PO DALJNEM VZHODU

Župnik Vinka Zaletel je napisal knjigo „Po Daljnem vzhodu“, v kateri popisuje svojo pot v Azijo. V knjigi so nazorno popisani nekateri znani kraji na Kitajskem in Japonskem.

Kar je v tej knjigi za nas slovenske protikomunistične borce posebno zanimivo, je srečanje g. Zaletela z dr. Janezom Janežem, ki je danes eden najbolj znanih kirurgov na Formozi. Ob tej priložnosti je dr. Janež povedal g. Zaletelu, kako se je dne 28. maja 1945 rešil v Pliberku na Koroškem in se vrnil v Celovec, kjer je povedal, da gredo transporti domobrancev v Jugoslavijo. K temu poročilu se bomo v Vestniku še povrnili.

DRUŠTVENE NOVICE

OBČNI ZBOR ZVEZE DSPB

Dne 6. septembra 1970 je bil v Baragovem domu v Clevelandu 14. redni občni zbor Zveze DSPB. Občni zbor je začel in vodil predsednik Zveze Karel Mauser. Po izmolitvi očenaša za dober uspeh občnega zbora, je bil izbran za zapisnikarja Janez Ovsenik, za pregled pooblastil po sta bila izvoljena Anton Oblak in Janez Škrabec, ki sta ugotovila, da je na občnem zboru po svojih pooblaščenjih zastopanih 282 članov. Osebnostno je občnemu zboru prisostvovalo 28 članov.

Podrobna poročila o delovanju Zveze so podali tajnik Jože Melaher, blagajnik Ciril Preželj in tiskovni referent Otmar Mauser, ki je tudi prebral poročilo uredniškega odbora Vestnika iz Argentine. Posebno toplo zahvalo je občni zbor izrekel Otmarju Mauserju in Jožetu Melaherju za veliko delo, ki sta ga opravila s sestavo v angleščini napisane brošure „The Slovenian Tragedy,“ ki je bila natisnjena v 1500 izvodih in poslana vsem poslancem in senatorjem v Kanadi in Združenih državah ter vsem večjim časopisom, važnim organizacijam, odgovornim cerkvenim krogom itd. Tisk te brošure je stal 1114 dolarjev. Nato je podal daljše poročilo predsednik Karel Mauser.

Poročilo predsednika Karla Mauserja

Spet pregledujemo, kaj je za nami, kaj je bilo v tem, kar smo napravili, dobro in kaj bi mogli boljše storiti. Spet gledamo v bodočnost kakor je pač človeku mogoče in ugibamo, kje bi še lahko kaj storili, kako in s kakšnimi sredstvi.

Za nami je petindvajsetletnica zdomstva in vetrinjske tragedije in reči smemo, da smo povsod obhajali ta bridek spomin z vsem spoštovanjem. V Clevelandu, v Torontu, kjer je bil Spominski dan skupen in v Minnesoti. V Buenos Airesu, kjer je bil letošnji Spominski dan naravnost veličasten, sem imel priliko videti, kako globoko spomini še žive v nas. Na povabilo Zedinjene Slovenije sem govoril v nedeljo, 7. junija v dvorani Slovenske hiše v Buenos Airesu, se udeležil dne 14. junija slovesne kardinalove maše v katedrali in obhajanje spominskega dneva pred spomenikom generala Šau Martina, kjer sta govorila Miloš Stare in argentinski general B. Gallo. Otroci vseh slovenskih šol so tedaj v spomin naših mrtvih z rdečimi nageljni obsuli spomenik. Govoril sem na spominski proslavi v San Martinu in v Mendoza in reči moram, da je posebno lepo videti tam število mladih ljudi in ljudskošolskih otrok.

Buenosaireska organizacija je močna in dobra, z njenim odborom in člani sem se trikrat sešel. Imajo svoje skrbi, imajo na skrbi izdajo Vestnika, za katerega je treba zbrati gradivo, ga urediti in gledati, da je idejno solidno in tako, da nikogar ne žali, vendar načela trdno postavlja.

Oseбно moram reči, da sem z Vestnikom zelo zadovoljen, ker sem prepričan, da se v tem času ne moremo zgubljeni le v pogrevanju preteklosti, temveč je treba trezno gledati na dogodke okrog nas. Ti so zdaj važni, ob teh moramo zavzemati svoje stališče. Zato bi rad na tem občnem zboru ponovno poudaril, kar sem v teh letih že tolikokrat: Brez revije, ki nas duhovno povezuje, brez revije, ki nam gotove izseke iz sedanjega življenja prikazuje s sončne in senčne strani, ne bomo dolgo vzdržali. Vsaka organizacija, naj bo še taka, se izpoje in strhljeni, če nima stalnega dotoka duhovnega soka.

V tistih dneh, ki sem jih preživel v Argentini, sem povsod, kjer sem govoril, poudarjal duha. In še rečem: Važnejša je **duhovna edinost** kakor ne vem kakšen kričec zunanji nastop. Organizacija, naj bo po članstvu še tako močna, nič ne pomeni brez duhovne edinosti. Duhovna edinost je najboljši jez proti domišljavosti in pretiravanju. In zapomnite si: **največ organizacij je podrla domišljavost**. Ta raste v ljudeh, ki se opirajo na zunanje videze in na zunanji sijaj. Kadar pride do tega, nihče noče videti drobnega dela, vsak bi rad le na visokem zidal. Toda rečem: v slovenskem življenju so v skupno zakladnico prinesli več tisti, ki so opravljali drobno delo, kakor tisti, ki so imeli velike sanje. Na žalost je sanj še veliko in to pokopava ne samo organizacije, temveč vso našo emigracijo. Velike sanje namreč navadno rodi velika domišljavost in to je najslabši temelj, ki si ga moremo izbrati.

Upanje, da se organizaciji borcev združita, je približno tam, kjer je bilo. Gotovo je pohvale vredno sodelovanje v tem oziru pri obeh torontskih organizacijah. Spominski dan imata skupen. Treznost je še vedno tista, ki je najboljše vodilo za bodočnost. Mirne sodbe in spoznanje, da čas zori svojo pot, bo nekoč prepričala tudi tiste, ki z vpitjem in zagrizenostjo velika platna za slikanje bodočnosti še vedno razgrinjajo, da je čas v emigraciji samo še za drobne slikice. Za slikanje velikih platen emigracija nima takih ljudi in če kdo misli, da je, zavaja sam sebe in druge. Preveč je že neodgovornega mahanja in preveč bridkih izkušenj, da bi vsako veliko platno imeli za umetnost. Če hočemo, da bo v emigraciji kaj obstalo, mora biti zidano na realnost in v takem obsegu, ki ga zmoremo.

Ne zamenjajmo preteklosti s sedanjostjo. Ne iščimo rešitve v življenju, ki je že minilo, iščimo jo v življenju, ki ga moramo zdaj živeti. In iščimo jo z odgovornostjo.

Za petindvajsetletnico našega begunstva in vetrinske tragedije je Zveza izdala brošuro Slovenska tragedija. Glavno težo pri tem delu je nosil tiskovni referent Otmar Mauser in pomagal mu je tajnik Zveze Jože Melaher. Iskreno se obema v imenu vseh zahvalim. Ker je bila brošura pisana v angleščini in v stotinah izvodih poslana vsem vidnim predstavnikom javnega življenja v Ameriki in Kanadi, je bilo to gotovo lepo in vredno delo. Več o tem bo gotovo povedal tiskovni referent sam.

Ne želim biti dolg. Zahvalim se vsem, ki ste prišli na občni zbor, zahvalim se vsem odbornikom Zveze, posebno tajniku Melaherju, zahvalim se

vsem odborom krajevnih društev, ki opravljajo delo skupaj z nami, in vsem delegatom. Skušajmo skupaj zbrati nov odbor in mislimo vedno in povsod na to, kar vsako organizacijo krepi in globoko povezuje: na duhovno edinstvo. To je sila, ki je nihče ne more zlomiti in ne upogniti.

Samo duhovna edinost nas more obdržati v vsakem viharju. Naj stori vsak od svoje strani, da bo med nami ostala.

Po poročilu predsednika Karla Mauserja je v imenu preglednikov podal poročilo Franc Šega, ki je predlagal odboru razrešnico. Sledila so poročila zastopnikov posameznih društev. Za Argentino je poročal Janez Sever, za Toronto Peter Markež, za Gilbert Janez Ovsenik, za Cleveland Vinko Rožman.

Pri volitvah je bil na predlog Janeza Ovsenika izvoljen ves dosednji odbor tako, da sestavljajo zvezni odbor naslednji člani: predsednik: Karel Mauser, podpredsedniki so predsedniki vseh posameznih društev v Argentini, Torontu, Gilbertu in Clevelandu; tajnik, Jože Melaher; blagajnik Zveze in še posebej invalidskega sklada, Ciril Preželj; tiskovni referent, Otmar Mauser; referent za zgodovino, Janez Sever st. V nadzorni odbor so bili izvoljeni: Franc Šega, Anton Meglič in Jakob Kranjc; v razsodišče pa Franc Medved, Andrej Pučko in Anton Muhič.

Pri slučajnostih je predsednik Karel Mauser v imenu vsega članstva toplo čestital generalu Ivanu Prezlju k njegovi 75-letnici z željo, da bi še dolgo hodil k našim prireditvam, kot je to delal vedno dosedaj. Daljša debata se je nato razvila o raznih aktualnih vprašanjih.

Po izčrpanju dnevnega reda je predsednik Karel Mauser sklenil občni zbor z očenašem za vse umrle člane: dr. Kreka, Sfiligoja in druge.

Cleveland

ROMANJE K ŽALOSTNI MATERI BOŽJI V FRANK

Kakor že prejšnja leta, tako je DSPB v Clevelandu tudi letos pripravilo letno romanje k romarski cerkvi Žalostne Matere božje v Frank, Ohio. Le'ošn'e romanje — dne 27. septembra — je bil zaključek cerkvenih pobožnosti ob 25-letnici vetrinjske tragedije. Čeprav je cerkev oddaljena od Clevelanda okoli 150 km, se je romanja udeležilo zelo veliko ljudi. Romanje je vodil č. g. dr. Pavel Krajnik, ki je imel ob tej priložnosti izredno globok cerkveni govor, ki ga prinašamo v celoti.

Govor dr. Pavla Krajnika

Danes, na to lepo jesensko nedeljo smo poromali sem v Frank k Žalostni Materi božji. Tu ob Njej, ki je stala pod križem in prejela usmrčenega Sina v naročje, bomo zaključili poletje, v katerem smo se spominjali velike tragedije usmrčenih borecev pred petindvajsetimi leti. Naj to zaključno romanje nakloni večni mir umrlim, nam živim pa umirjeno tolažbo in moč za življenje, ki ga moramo živeti.

Ko smo se v začetku poletja zbrali pred lurško votlino na Chardon Road, smo se, zaradi slovesnosti spomina in veličine naših žrtev, brez hudovanja ozrli nazaj za četrto stoletje. Zdaj se znova zazrimo vsaj za hip v tisto borbo, ki so jo bili naši očetje in bratje in skušajmo doumeti nje višji pomen.

Ob tem razmišljanju bodimo vsi enih misli. Ne iščimo krivde za Vetrinjsko tragedijo tam, kjer je ni. Ne dolžimo naših voditeljev, ki so padli pod krogliami številnih atentatov ali umirajo v izgnanstvu samo zato, ker so skušali storiti vse, kar je bilo v njih moči, da bi rešili naš narod velike nesreče brezbožnega komunizma.

Rajši si priključimo v spomin blaznost dobe, surovost in krutost vojne, takratno zaslepljenost Zapada, skratka, vse tiste vojaške, politične in idejne razmere v Sloveniji in v svetu, ki so omogočile neznatni klikli izvedencev revolucije priti na oblast. To in zlasti brezmejna oblastiteljnost in okrutnost voditeljev slovenske komunistične partije vsaj v neki meri pojasnjujejo, zakaj je bila pri nas rdeča revolucija med vojno tako krvava in zakaj so bili nje nasprotniki ob koncu vojne tako brutalno postreljeni in pometani v jame v Kočevskem Rogu, v Teharjih in druge znane in neznane množične grobove.

Vse to se nam je globoko vtisnilo v spomin, vendar nam zdaj po petindvajsetih letih ne gre za odkrivanje krivde, temveč za globlji pomen in širši smisel naše tragedije. In ta globlja resničnost se nam razodeva, če gledamo nanjo v luči božjega kraljestva.

V tej luči je treba videti našo borbo kot borbo za svobodo človeka. Za tisto svobodo, o kateri je že Prešeren dejal, „Manj strašna noč je v črne zemlje krili, kot so pod svetlim soncem sužnji dnovi.“

V luči božjega kraljestva je treba doumeti našo borbo ne le kot borbo proti človeški zlobi in mednarodni zaroti, temveč kot borbo med kačo in Sinom žene. Da, tudi v našem narodu so bile in so na delu poganske in satanske sile.

Seveda, tudi v luči božjega kraljestva ni mogoče naše borbe pred 25. leti v celoti postaviti v tisti višji pomen, ki je bil uresničen v borbi med farizeji in Kristusom. Vendar se je v njej do neke mere ponovilo to, kar se je že tolikokrat zgodilo v zgodovini krščanstva.

Vedno znova se ponavlja skrivnost, da premagani in zasramovani — zmaga. Naši očetje in bratje so se postavili proti brezbožju komunizma. Svoj rogum so sicer morali plačati s smrtjo in navideznim porazom. Toda njih nedolžno prelita kri, veličina njih usode in del bije vse odtlej krivičnega preganjavca, ko razkrinkava njegov resnični obraz.

Da, Bog uporablja tudi to gradivo krivično prestanega trpljenja in nasilne smrti za zgradbo življenja, tukajšnjega in onostranskega v večnosti. Zato domobranski poraz v resnici ni poraz! Marija pod križem nas uči, da njihov poraz pripravlja zmago križa, popolno zmago v poveljčanjem svetu prihodnjega veka.

Tudi Žalostni Materi božji ni bilo z ničemer prizanešeno. Ko je prišla smrtna ura, ura slovesa, je spet bila s svojim Sinom, da bi jo delila z Njim in postala tako mati v tistem zadnjem pomenu, v katerem so mu bratje in sestre in mati tisti, ki izpolnjujejo voljo božjo.

Ob uri, ko se je s strašno točnostjo dopolnjevalo vse, je Jezus poslednji pogledal svojo mater. Vsa nežnost zemeljskega Sina je bila v tem pogledu; v samem smrtnem boju so ga ganile solze matere, tako da je dal sina Materi in Mater sinu.

Žalostna Mati božja pa ni stala sama s svojo samotno bolečino pod križem. Stala je tudi v našem imenu, kot Mati vseh živih, kot Mati vse Cerkve. Tudi v našem imenu je darovala svojega Sina in govorila svoj poslednji „fiat“. Zato je ta Mati, ki je bila izročena ljubljenu učencu, tudi naša Mati. Borba med kačo in Sinom žene — še ni končana. Še nam grozé viharji. Temni oblaki nevere se pno nad nami. Zato tudi danes govori: „Sin, hči, glej tvoja mati!“

Ob tem slovesnem spominu jo sprejmimo za svojo, kot našo večno dediščino. Zakaj le tisti, ki jo sprejme za svojo, kot učenec, ki ga je Jezus ljubil; le tisti, ki se zaupa Mariji, more vztrajati pod križem, kot so vztrajali do konca naši dragi prezgodaj umrli. Le tako smemo upati, da kri Njenega Sina ne bo za nas zastonj prelita. Še več, da bomo tudi mi nekoč, z vsemi našimi dragimi povabljeni na Jagnjetovo gostijo in na veke sprejeti v Njegovo kraljestvo.

Toronto

SPOMINSKA PROSLAVA OB 25-LETNICI VETRINJSKE TRAGEDIJE

Ob 25-letnici Vetrinjske tragedije smo v Torontu dostojno počastili spomin vseh naših bratov in sester, ki so morali umirati mučeniške smrti v rokah komunističnih rabljev potem, ko so bili s strani zapadnih zaveznikov s prevara vrnjeni z Vetrinjskega polja. Spomnili smo se tudi vseh ostalih žrtev, ki so dale svoje življenje za resnično svobodo našega naroda in ne za „svobodo“ OF, katero je po komunistični partiji vsilila našemu ljudstvu.

Tudi letošnja spominska proslava je bila sad skupnega in tesnega sodelovanja obeh krajevnih borčevskih organizacij. Kar je letošnja proslava še posebej povzdignilo, je bila izvedba na prostem. Priredili smo jo namreč na Slovenskem letovišču, ki leži kakih 50 milj severno od Toronta. Vreme nam je bilo naklonjeno in v veliki meri pripomoglo, da je spominska proslava tako zelo lepo uspela. Predvsem pa je k uspehu pripomoglo iskreno prizadevanje borcev in članov obeh organizacij, ki so čutili, kako tesno so v duhu povezani z onimi, ki so morali darovati svoja mlada življenja in pojiti domačo slovensko zemljo s svojo nedolžno krvjo.

Ta ljubezen do mrtvih soborcev jih je združila in jim znova dokazala, da so razlike med nami le namišljene in tako plitvega pomena, da je smrtni greh ob spominu na naše mrtve nositi v sebi nejevoljo do soborca, ki je po božjem usmiljenju ostal pri življenju. To sem občutil sam z izrazito silo ob spominu na tisoče naših ljudi, ki so grozno trpeli in zapuščeni od vsega sveta mučeniško umirali.

Mi, ki smo ostali pri življenju, smo dolžni ne le našim mrtvim izkazovati ljubezen, temveč tudi drug drugemu. Vsi bomo šli iz te doline in se pridružili onim, ki so odšli pred nami. Kakšni bodo naši odgovori na vprašujoče oči? Ali jih bo naše jeclanje prepričalo, da smo eno kot smo bili nekoč? Ob 25-letnici naše narodne tragedije bi nam poleg spomina na naše mrtve brate in sestre morala biti to osrednja misel. Biti eno kot nekoč, s koreninami globoko v kočevskih gozdovih, pod teharskimi žitnimi polji in drugod, kjer prhno kosti zlobno prodanih in mučenih rojakov.

Mi v Torontu smo bili ta dan eno. Eno v ljubezni do naših mrtvih, v medsebojnem razumevanju in eno v upanju, da se bo slovenski narod otresel jarma komunistične diktature in zaživel svobodo, za katero so se borili in umirali borci Slovenske narodne vojske.

Ob 11.30 je pri letoviščni kapeli za vse žrtve komunizma v Sloveniji opravil sveto daritev preč. g. dr. Franc Blatnik, ki se je rad odzval našemu vabilu in bil tudi glavni govornik na popoldanski spominski svečanosti. V svoji pridigi in v spominskem nagovoru nam je žrtev slovenskih ljudi predočil v novi luči in perspektivi. Njegove besede so segle globoko v srca navzočih in nam predočile pomen žrtev, ki so jih doprinesli razoroženi, zvezani in v božjo voljo vdani slovenski mučenci.

Skrb za izvedbo proslave sta nosila Stane Pleško, predsednik torontske krajevne organizacije Tabor, ter Otmar Mauser, tiskovni referent Društva SPB — Toronto. Zvočne naprave je oskrbel Franc Jereb. Za druge potrebe prireditve sta skrbela Babič od društva Tabor in Preželj, predsednik DSPB. S pripravo pozorišča sta bila zaposlena Kastelic in Štih, člana Tabora. Tu moram z vso iskrenostjo zapisati, da so člani Tabora opravili večino dela, ki je bilo v zvezi z letošnjo proslavo.

Proslava se je vršila pred kapelo, kjer je stal katafalk z velikim križem, okrog med bližnjimi drevesi pa so bili razvrščeni napisi: Vetrinj, Kočevski Rog in Teharje. Pod vsakim napisom so recitatorji — Franc Torkar, Otmar Mauser in Lojze Ponikvar st. recitali odlomke iz Debeljakove Črne maše. Te recitacije je povezoval Stane Pleško, ki je tudi vodil proslavo. Ves program je potekel v lepi harmoniji, ki je dobil zlasti močan poudarek v govoru č. g. dr. Blatnika. Za zaključek so bile še rečene litanije, pri katerih so sodelovali tudi pevci. Zabeležimo lahko, da je bil 21. junij 1970 iskren spominski dan, ki smo ga borci v Torontu skupno praznovali. Daj Bog, da bi prevladovalo iskreno prizadevanje za skupne nastope tudi v bodoče.

Tiskovni referent DSPB — Toronto

Buenos Aires

Spominska proslava za generala Leona Rupnika in njegove sodelavce

Na prvo nedeljo v septembru je DSPB v Argentini tudi letos — kakor prejšnja leta — pripravilo v slovenski hiši spominsko proslavo ob obletnici smrti generala Leona Rupnika — v spomin na njegovo mučeniško smrt in v spomin na mučeniško smrt njegovih zvestih sodelavcev dr. Lovra Hacin, Narteja Velikonje in drugih. Proslave se je udeležilo lepo število bivših protikomunističnih borcev in ostalih rojakov ter tudi precej mladine. Navzoča sta bila tudi g. Vule Rupnik, sin pokojnega generala, in gospa Hacinova, vdova po pokojnem dr. Hacinu.

Sv. mašo zadušnico je daroval msgr. Anton Orehar, ki je imel po evangeliju globok govor o pomenu in smislu naših žrtev v času komunistične revolucije.

Po sv. maši so se vsi udeleženci zbrali pred spomenikom junakov, pred katerega so odborniki DSPB položili šopek rdečih nageljnov. Starešina DSPB v Argentini Miha Benedičič je v vznesenih besedah opisal mučeniško pot slovenskega naroda med komunistično revolucijo in podčrtal zasluge generala Leona Rupnika in njegovih sodelavcev za rešitev in osvoboditev slovenskega naroda. Nato je msgr. Orehar zmolil molitve za pokojne.

NAŠI JUBILANTI

General Ivan Prezelj — 75-letnik

Dne 29. avgusta t. l. je obhajal 75-letnico rojstva g. Ivan Prezelj, nekdanji general jugoslovanske kraljevske vojske in vrhovni poveljnik Slovenskih oddelkov Jugoslovanske vojske v domovini v letih 1944—45. Kljub letom je še vedno čil in hodi pokonci, kot se pravemu vojaku spodobi.

Rodil se je na znani Menišiji, hodil v Ljubljani v srednjo šolo, moral leta 1915 v vojno, kjer se je boril na italijanski fronti. Bil je težko ranjen, pa je to srečno preživel. Po razpadu Avstrije in ustanovitvi Jugoslavije je stopil v jugoslovansko vojsko kot nadporočnik in se udeležil bojev za Koroško. Že leta 1924 je kot sposoben in vesten častnik bil sprejet v višjo vojno akademijo, to z odličnim uspehom končal ter postal l. 1929 generalštabni kapetan. V letih 1934—35 je bil na izpopolnjevanju v francoski vojski. Po povratku je bil načelnik štaba Drinske divizije, nato pa je bil imenovan za vojaškega atašeja v Atenah. Leta 1939 je bil imenovan za načelnika odseka prometnega oddelka v glavnem štabu v Belgradu.

Med italijansko zasedbo je bil prijet spomladi 1942 z drugimi aktivnimi jugoslovanskimi častniki in poslan v taborišče v Italiji. Ko se je od

tam vrnil, je sodeloval pri organiziranju Slovenskih oddelkov Jugoslovanske vojske v domovini pod glavnim poveljnikom gen. Dražem Mihailovičem. Leta 1944 je postal glavni poveljnik teh oddelkov in ostal na tem mestu do kraja druge svetovne vojne, ko se je z njimi srečno prebil preko Soče v Italijo.

Leta 1949 se je preselil v Združene države in se naselil v Clevelandu, kjer je do svoje upokojitve opravljal tovarniško delo.

Gen. Ivan Prezelj je po svoji naravi in vzgoji demokrat, kot otrok poštene slovenske katoliške družine je ohranil svojo vero, zato je v času revolucije odklonil komunizem in se vključil v boj za ohranitev demokratične svobode in slovenskih izročil. Bil je ponosen, zaveden Slovenec, ki je poznal svojo častniško dolžnost. Politiko je tudi kot poveljnik Slovenskih oddelkov Jugoslovanske vojske v domovini prepuščal politikom, sam se je posvečal izključno vojaškim nalogam. Zato je tudi užival povsod ugled in spoštovanje.

K 75-letnici mu iskreno čestitamo!

C. I.

Anton Karin – 60-letnik

Nihče mu ne bi prisodil 60 let. Vedno je pri delu, sklonjen nad urami, ki jih hitro in dobro popravlja, in če se medtem pogovarja, je vedno nasmejan in prijazen. Kako ga ne bi imeli potem radi?

Naš Tone se je rodil dne 6. oktobra 1910 na Vinici pri Črnomlju v številni družini. Ker mu naravne inteligence ni manjkalo, so ga poslali v Karlovac, kjer se je izučil za urarja — Tone je postal moderen človek: v pluralistični družbi si je poiskal pluralistične poklice, poleg urarstva je prakticiral tudi krojaštvo in pred vojno odprl na Vinici tudi trgovino z mešanim blagom. Tik pred vojno se je poročil z gospo Ankico, ki mu od tedaj stoji z enako sposobnostjo in pridnostjo ob strani.

Pri vsem tem je Tone imel tudi visok smisel za duhovno plat življenja. Valovi neprilik ga niso mogli udušiti. Ko se je pojavil komunizem, je znal držati glavo nad vodo in plavati, če je bilo treba tudi proti toku.

Po italijanski kapitulaciji leta 1943 je postala Bela Krajina svobodno partizansko ozemlje in tedaj je bil Tone od komunistov prisilno mobiliziran. Kljub temu ni mogel rešiti matere in sestre svoje žene, ki so ju komunisti živinsko pomorili. Po nemški ofenzivi v oktobru 1943, ko so se partizani razbežali, je imel priliko pobegniti na Hrvaško. V Zagrebu je srečno dočakal svojo mlado ženko, s katero sta potem odpotovala v Ljubljano, kjer se je takoj prijavil k domobrancem. Postal je podnarednik pri motorizirani edinici, kjer je služil do maja 1945, ko se je z drugimi vred moral umakniti čez mejo v Avstrijo. Na predlog žene sta odšla iz Vetrinja v Italijo in se tako rešila prisilne vrnitve z domobranci.

Leta 1948 je prišel v Argentino. S štirimi pesi v žepu se je odpeljal

v Hurlingham, kjer še danes živi. Brez strehe nad glavo, z najpreprostejšimi sredstvi je začel delati — tudi po 18 ur na dan — in kmalu odprl v lastni hiši lastno trgovino ur. še nekaj let trdega dela in preselil se je na glavno cesto in nadaljeval s cvetočo urarsko in zlatarsko obrtjo. Če ga boste kdaj obiskali, Vam bo postregel tudi z domačim medom, ki ga tako „mimogrede“ producira iz domačega čebelnjaka.

Bog ga živi v družbi svoje žene in drugih borcev še mnogo let!

M. L.

Slavko Tršinar — 60-letnik

Kdor ne verjame, naj gre gledat v krstno knjigo v škocijan pri Novem mestu, kjer je zapisano, da se je tam dne 10. septembra 1910 rodil Slavko Tršinar, še vedno aktivni javni delavec, pevovodja slovenskega pevskega zbora v Mar del Plata in Miramaru. Kljub temu, da se je rodil na Dolenjskem, kjer je bila doma njegova mati, je naš slavljeneec vedno živel v Ljubljani in sicer v slavni Zeleni jami v Mostah. Že kot srednješolec in še bolj pozneje kot vseučilišnik (diplomiral je na pravni fakulteti v Ljubljani) se je živahno udeleževal v salezijanskem Mladinskem domu na Kodeljevem in je bil tudi večkrat predsednik Fantovskega odseka in pozneje tudi Zveze bivših gojencev. Na univerzi je bil delaven član v katoliških vseučiliških društvih. Ko je leta 1935 postal dr. Anton Korošec notranji minister, ga je poklical v svoj kabinet, kjer je opravljal posle tajnika. Po nekaj letih je bil premeščen na okrajno načelstvo Ljubljana-okolica, kjer pa ni bil dolgo, ker je kmalu nato prevzel vodilno mesto pri Bolniški blagajni Trgovskega bolniškega in podpornega društva. Ko so se ustanovili Fantovski odseki, je bil naš jubilar od vsega početka v glavnem odboru ZFO v funkciji blagajnika.

Med vojno in komunistično revolucijo je bil — naravno — na strani ogromne večine vernega in zavednega slovenskega ljudstva. Bil je med ustanovitelji Slovenske legije ter ves čas njen funkcionar na področju Zelene jame in Most. Kot odločen protikomunist se je po končani vojni umaknil na Koroško in nato v Argentino, kjer je sedaj skupaj s svojim bratom Mirkom zaposlen v pisarni kamnoloma v Chapadmalalu, blizu Mar del Plata.

Ko mu pristržno čestitamo k 60-letnici, želimo, da bi mu Bog naklonil zdravja in moči za nadaljnje delo med slovenskimi emigranti in še posebej med protikomunističnimi borci, saj je član DSPG že od vsega začetka.

BITKA PRI NERETVI

Gospod urednik! V začetku oktobra sem v Buenos Airesu srečal slovenskega staronaseljenca, ki je bil med drugo svetovno vojno precej vnet za Tita — seveda pod vplivom spretno komunistične propagande. Ta mož mi je povedal tole: „Veste, zelo sem razočaran. V kinu so dajali jugoslovanski film in sem ga šel gledat. Naslov filma je bil „Bitka pri Neretvi“. Prvo razočaranje je bilo v tem, da ni bil film v nobenem izmed naših jezikov in tudi ne v španskem jeziku, ampak v angleščini. Drugo, mnogo hujše razočaranje pa je bilo, ko sem videl, kako ta film obravnava naše najhujše narodne sovražnike — naciste in fašiste. Leta in leta sem poslušal in bral, kakšne strahote so delali fašisti našemu narodu. Mučili, streljali, zastrupljali in zapirali so naše ljudi. Več tisoč jih je moralo zapustiti rodna tla in se preseliti v Argentino. In kakšne strašne stvari smo slišali o nacistih, o streljanju talcev, sežiganju ljudi v krematorijih, požiganju vasi itd. V tem filmu pa so vsi ti naši sovražniki prikazani kot dobri, viteški ljudje. Kot zločinci so pa prikazani domači ljudje (četniki in drugi). To je prava sramota. Sedaj jasno vidim, da je bila vsa tako imenovana narodnoosvobodilna borba velika komedija.“

„Veseli me ta Vaša izjava,“ sem mu dejal. „Film „Bitka pri Neretvi“ ni prav nič drugega kot propaganda za komunizem in komunistične partizane. Hvalijo Nemce in Italijane, da bi si pridobili njihovo naklonjenost, ki jim je potrebna, ker je jugoslovansko gospodarstvo v veliki meri odvisno od Italije in Nemčije — posebno še od Nemčije, kamor odhaja na delo na stotisoče Jugoslovancev. S tem filmom hočejo zakriti strahote, ki so jih komunistični partizani uganjali med revolucijo in vojno in celo po vojni, ko so zverinsko umorili 12.000 domobrancev. Zanimivo je, da nima film doma nobenega uspeha, ker ljudje vedo, da je zlagan.“ F. Ž.

„ODPORNISKO GIBANJE“ — IME ZA KOMUNISTIČNO REVOLUCIJO

Pri nas v Trstu izhaja „Novi list“, ki je list posebne sorte. Ljudem dopoveduje, da je krščanski list. Zato pohvali včasih papeža. Na drugi strani pa hvali razmere v Sloveniji in Jugoslaviji, hvali komunistične oblastnike s Titom na čelu. Posebno rad pohvali Kocbeka, ki je osebno kriv umora švanajst tisoč domobrancev. Nasprotno pa nima dobre besede za tiste, ki so se borili proti komunistom, kajti tisti so se po mnenju „Novega lista“ borili „za lažne ideale“; komunisti so se pa seveda borili za prave ideale. Ko sta umrla Kidrič in Krajger, so jim v Novem listu zapeli slovaspev, na umrlega dr. Kreka so pa zlili golido gnojnice.

Najbolj zanimivo pa je to, da nikdar ne zapišejo besedo „komunistična revolucija“. Komunisti v Sloveniji ne skrivajo, da so povzročili komunistično revolucijo, ki je s pomočjo sovjetske rdeče armade zmagala. „Novi list“ pa to komunistično revolucijo dosledno imenuje „odporniško gibanje“. Dokler so bili fašisti na krmilu Italije, se je še dalo govoriti o „odporniškem gibanju“, toda po kapitulaciji Italije v septembru 1943 je fašizem izgubil svoje vodilne pozicije. Zoper koga je bil naperjen tedaj odpor? Zoper Nemce ne, saj je znano in dokazano, da so imeli komunisti z Nemci dogovor o nenapadanju in celo o medsebojnem podpiranju. „Odpor“ je bil naperjen samo proti tistim Slovincem, ki niso bili in niso hoteli biti komunisti. Zakaj sta padla duhovnika Sluga in Piščanec, znana protifašista? Samo zato, ker se nista hotela vključiti v komunistične partizanske formacije. Zato je padel tudi Breclj in vrsta drugih zavednih Slovincem, odločnih protifašistov. Z besedo „odporniško gibanje“ bi „Novi list“ rad skril pravo barvo morije, ki se je vršila tudi na Prmorskem. To ni bilo nobeno odporniško gibanje, ampak prava krvava in zločinska komunistična revolucija.

M. S. (Trst)

ALI NAJ BO NAŠA ORGANIZACIJA NEPOLITIČNA?

Gospod urednik! Po daljšem času sem srečal znanca — domobranca. Govorila sva med drugim tudi o potrebi močne, enotne organizacije borcev. Znanec je soglašal z menoj, da je taka organizacija potrebna; močno je poudaril to, da bi morala biti taka organizacija ne samo nestranska, kar je samo po sebi razumljivo, ampak tudi nepolitična. „Proč z vsako politiko, kajti organizacija borcev ne sme biti nič drugega kot društvo bivših borcev, ki jih združujejo spomini na slavne čase,“ je vzkliknil. Odgovoril sem mu, da nima pravega pojma o politiki. Politika je boj, samo da se ta boj vrši z drugimi sredstvi kot tisti na bojnem polju. In mi smo še vedno v boju. Borimo se za osvoboditev domovine iz komunističnih krempljev. Ne bojujemo se sedaj z brzostrelkami, ampak s političnimi sredstvi. Naša organizacija borcev ni in ne more biti veteranska organizacija, kjer bi se zbirali borci, da obujajo spomine in se družijo pri kozarcu vina. Smo aktivna bojna organizacija, smo organizacija s političnimi cilji in nalogami, smo torej politična organizacija, seveda ne v smislu politične stranke, ki ima svoje posebne namene.

Gospod urednik, prav bi bilo, da bi v Vestniku večkrat zapisali, kako nespametno je zaganjati se v politiko, ko so vendar naši cilji politični: zrušiti sedanji komunistični režim v domovini. Zanimivo pa je to, da so proti politiki tisti ljudje, katerih delovanje je vseskozi politično, pa bi neljube konkurente radi odrezali od tega. Zato je vpitje proti politiki zelo sumljivo.

Niko Zupančič

Opombe k članku

„Za zavarovanje slovenske suverenosti“

V reviji „Misli“ (avgust 1970) je bil objavljen omenjeni članek, ki so ga podpisali med drugimi tudi gdje. dr. C. Žebot in D. Weble.

Nekatere točke ozir. „potrebe“ so v navedenem članku precej nejasno formulirane, tako da zahtevajo podrobnejše obravnave.

Mislim, da ni dovolj „razglasiti in poudariti izvirno suverenost slovenskega naroda“ znotraj slovenske republike, ampak da je treba tudi doseči mednarodno priznanje te suverenosti z vsemi posledicami, ki naj sledijo temu priznanju. Tako bi npr. Slovenija morala postati članica Zveze narodov z vsemi pravicami in dolžnostmi (kot je Ukrajina), bi morala imeti pravico do lastnih diplomatskih zastopstev v svetu v recipročnem smislu (tega Ukrajina ni dosegla, zato NI SUVERENA) itd., itd.

Če naj bi bil „Zbor narodov“ vrhovna zvezna zbornica, potem je suverenost Slovenije že v naprej okrnjena, kajti le slovenski parlament bi moral biti odločilen za razvoj slovenskega naroda. „Zbor narodov“, v katerem bi zastopniki narodov imeli tudi pravico do „veta“, bi moral biti samo simboličnega pomena in imeti samo posvetovalni značaj. Isto bi moralo veljati za vse ostale centralne ustanove.

Ni pa v članku nobenega določila, kako si podpisniki zamišljajo „predsedništvo“ te zveze. Kdo voli predsednika? Katere narodnosti naj bo? (Pravilno bi bilo, da pridejo v poštev vse narodnosti.) Na koliko let se menja? Prav tako ni nobenega sledu, kako naj bi se ta zveza imenovala. Če se bo nadaljevalo z „Jugoslavijo“ (je neka sled o tem imenu, ker je omenjena JLA), potem je razpravljanje o „suverenosti“ slovenskega naroda prazna besedna igra, kajti v „Jugoslaviji“ noben narod, ki bi bil v sestavi te države ozir. zveze, ne more biti suveren, ker bi edino „Jugoslavija“ ostala suverena in mednarodno priznana.

„Jugoslavija“ je lahko samo federacija, nikdar pa konfederacija južneslovanskih narodov.

Podpisniki označenega članka smatrajo, da Beograd ne more biti več sedež zveze in iščejo nek imaginaren center. Niso pa pomislili, da je to zvezno središče lahko v prestolici države ozir. naroda, kateremu bi pripadal predsednik zveze. Tako bi se mesta Beograd, Zagreb, Ljubljana, Skopje itd. menjavala po določenih letih, ker bi pač predsednik zveze ne smel biti nikdar ponovno izvoljen. To bi bilo tudi izvedljivo, kajti tuji diplomati bi itak morali biti akreditirani pri posameznih suverenih vladah suverenih držav, ki bi sestavljale zvezo, ne pa pri predsedništvu te zveze.

„Suverenost“ vsakega naroda predstavlja na znotraj popolnoma „suverena“ upravna, izvršilna in sodna oblast. Če slovenski parlament NI popolnoma samostojen, če slovenska vlada in njen predsednik NISTA neodvisna, če vrhovno slovensko sodišče NI vrhovno in neodvisno, potem o

„suverenosti“ ne moremo govoriti. O vseh teh bistvenih točkah podpisniki članka niso razpravljali.

Vsi ukrepi, ki jih za „zavarovanje“ slovenske suverenosti naštevajo podpisani gospodje, v resnici samo označujejo razširjevanje nekakih „samouprav“, ki jih želijo za slovenski narod, kajti „suverenost“, v dobesednem in pravilnem smislu, v teh objavljenih „desetih potrebah“, ni nikjer jasno izražena.

O podobnih „samoupravah“ pa lahko razpravljajo slovenski komunisti sami med seboj, za nas v svobodnem svetu je to odločno premalo.

Buda Stanislav

Društvo slovenskih protikomunističnih borcev v Argentini bo imelo svoj XIV. redni občni zbor v decembru 1970. Čas in kraj občnega zbora bomo objavili v obeh slovenskih tednikih v Buenos Airesu.

VSEBINA: Za božič v letu 1970 (Karel Mauser) — Slovenskim vojakom (Zoran Zagoranski) — Kaj je naša prva naloga? (Sm R) — Druga stran neke 25-letnice — Poslanica Narodnega odbora za Slovenijo R. Nixonu — Pismo Zveze DSPB g. R. Nixonu, predsedniku ZDA — Slovenski slovničarji, protirevolucionarji in zmagoviti umik pred 25 leti (Dr. Tine Debeljak) — Miroljubno sožitje ali koeksistenca — Dva dokumenta o izročitvi Slovenske narodne vojske — Mántis kakóon (J. V.) — V spomin: Kanonik dr. Janez Kraljič — Franc Lončar — Nove knjige: Druga plat zvona — Dr. Ludovik Puš, Klasje iz viharja — Meddobje XI-2 — Vinko Zaletel, Po Daljnem vzhodu — Društvene novice — Naši jubilanți — Pisma uredništvu — Opombe k članku „Za zavarovanje slovenske suverenosti.“

Correo
Argentino
Suc. 7

TARIFA REDUCIDA
Concesión No. 6830

Propiedad Intelectual
No. 1.036.986 - 16/2/1970
Ramón Falcón 4158, Bs. As.